

VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE

Katedra literární tvorby

Vizuální a literární umění

Literární tvorba

Teoretická část:

Ztráta důvěry ve zpravodajská média
v závislosti na využívání dezinformací

Praktická část:

Soubor reportáží z letních hudebních
festivalů

Autor: Václav Pilka

Vedoucí práce: MgA. Daniel Kubec

2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpal. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely studia a výzkumu.

V Praze dne:

Podpis autora:

Poděkování

Rád bych poděkoval MgA. Danielu Kubecovi za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které pomohly k vypracování této bakalářské práce, a také za ochotu a trpělivost, kterou mi věnoval při konzultacích.

Abstrakt

Teoretická část bakalářské práce pojednává o dezinformacích a jejich vlivu na důvěru v média. První kapitola vysvětluje nejdůležitější související pojmy. Druhá kapitola zmiňuje charakteristické znaky dezinformací, způsoby klamání v médiích a současné formy mediální manipulace s veřejností. Jsou zde zároveň uvedeny příklady především z českých dezinformačních webů, aby byly způsoby dezinformování nejlépe znatelné. Třetí kapitola se poté zaměřuje na aktuální mediální prostor ve Spojených státech. Popisuje vliv amerického prezidenta Donalda Trumpa a demokratického kandidáta Bernieho Sanderse, jak se jim média věnovala v souvislosti s dezinformacemi a jak jejich politická činnost ovlivnila důvěru veřejnosti ve zpravodajství. Cílem práce je zhodnocení dezinformačního působení středově a levicově liberálních médií, kterým bylo v tomto ohledu věnováno v posledních pěti letech méně rozboru než konzervativně pravicovým zpravodajstvím. Přestože Donald Trump měl na důvěru v média výrazný negativní vliv především mezi svými voliči, mediální zaujetí má nezanedbatelný dopad na rozdělování americké voličské společnosti, což pak přispívá k upadající důvěře ve zpravodajství.

Praktická část práce se skládá ze souboru reportáží z letních hudebních festivalů v roce 2019. Reportáže se věnují událostem Rock for People, Colours of Ostrava, Fluff Fest a slovenskému festivalu Grape.

Klíčová slova (teoretická část)

dezinformace, propaganda, mediální manipulace, americká zpravodajství, fake news

Klíčová slova (praktická část)

hudba, hudební festival, Rock for People, Colours of Ostrava, Fluff Fest, Grape Festival, rock, punk, hardcore, pop

Abstract

This thesis focuses on disinformation and its influence on trust in mainstream media. The first chapter explains definitions of related terms to this topic. The second chapter mentions signs of disinformation, forms of deceptions used in media and current manners of media manipulation with public. This chapter also provides examples mainly from Czech alternative websites for showing the obvious forms of manipulation. The next chapter is focused on current media in United States. It describes an effect of American president Donald Trump and democratic candidate Bernie Sanders on public trust in media and how both of them were covered in mainstream media in relation to disinformation and media manipulation. Aim of this work was analyzing disinformation use by moderate and left-leaning liberal news, because in the last five years more analysis were focused on right-wing conservative media. Although Donald Trump had significant negative effect on public trust in media, media manipulation and biases have certain influence on dividing American voters, which also contributes to public being more distrustful of the news.

Practical part of this work is focused on set of reviews from summer music festivals in 2019. These reviews contain Czech events Rock for People, Colours of Ostrava, Fluff Fest and Slovakia festival Grape.

Keywords (theoretical part)

disinformation, propaganda, media manipulation, American news media, fake news

Keywords (practical part)

music, music festival, Rock for People, Colours of Ostrava, Fluff Fest, Grape Festival, rock, punk, hardcore, pop

Obsah

Teoretická část	7
Úvod.....	7
1 Definice pojmů.....	8
1.1 Dezinformace	8
1.2 Propaganda.....	8
1.3 Fake news.....	9
2 Využití a znaky dezinformací	10
2.1 Clickbait	10
2.2 Důraz na emoce.....	10
2.3 Zavádějící fotografie a video.....	12
2.4 Využívání konspiračních teorií a jiných dezinformací.....	13
2.5 Neuvedené zdroje.....	14
2.6 Komplexní manipulace dezinformacemi.....	14
3 Vliv dezinformací na důvěru v média Spojených států.....	16
3.1 Současná situace mediálního prostoru ve Spojených státech.....	16
3.2 Model propagandy amerických médií podle Hermana a Chomského.....	17
3.3 Proměna zpravodajských médií kvůli vlivu Donalda Trumpa	19
3.4 Prezidentské volby 2016	20
3.5 Situace ve volebním období Donalda Trumpa a Russiagate	21
3.6 Primární volby 2020.....	23
3.6.1 Situace před začátkem primárních voleb.....	24
3.6.2 Prezidentská debata primárních voleb 2020.....	26
3.6.3 Situace v prvním měsíci primárních voleb.....	27
3.6.4 Odstoupení Bernieho Sanderse	29
3.7 Dopady důvěryhodnosti	29
3.8 Mediální rozdělování demokratů a republikánů.....	33
Závěr	36
Bibliografie	38
Praktická část	48
Úvod.....	48
Rock for People – 4. až 6. července 2019, 25. ročník, Hradec Králové.....	49
Colours of Ostrava – 17. až 20. července 2019, 18. ročník, Ostrava	60
Fluff Fest – 25. až 28. července 2019, 20. ročník, Rokycany	67
Grape Festival – 9. Až 10. Srpna 2019, 10. Ročník, Piešťany	70
Závěr	75

Teoretická část

Úvod

Dezinformace a mediální manipulace s informacemi se s nástupem sociálních sítí stávají stále větším a problematičtějším tématem. Odvrácení veřejnosti od tradičních zpravodajských médií může být nebezpečím pro dobře informovanou veřejnost, která začne brát informace z méně důvěryhodných zdrojů. Z toho důvodu se tato práce soustředí na pád důvěry v média v závislosti na dezinformování. Je zkoumána problematika dezinformací, jak jsou dezinformace využívány v mediálním prostoru a jaký vliv mají na důvěru veřejnosti ve zpravodajství.

V této práci budou analyzovány dezinformace především v souvislosti s americkými médii. Na rozdíl od České republiky a jiných evropských zemí, kde fungují veřejnoprávní média, jsou totiž zpravodajství Spojených států tvořena zejména neregulovanými komerčními médii, a ta se potýkají s dlouhodobým úpadkem důvěry. Americká zpravodajství navíc čelila po čtyři roky prezidentství Donalda Trumpa silnému nátlaku. Častokrát se opodstatněně poukazovalo na dezinformace ze strany konzervativně pravicových zpravodajství, středově a levicově liberálním médiím se však dostávalo ze strany prezidenta či pravicových médií spíše stranicky zaujaté kritiky. Z toho důvodu je tato práce zaměřena právě na posouzení dezinformačního vlivu liberálních médií. Cílem práce je tedy zhodnotit dopad komerčních médií ve Spojených státech na mediální zaujetí a na úpadek důvěry veřejnosti v média. Bude posouzeno, jak moc je vhodné mít komerční zpravodajství bez regulací jako dominantní formu médií a zároveň bude analyzováno, jakým způsobem se na ztrátě důvěryhodnosti podepsala i sama liberální média.

Bakalářská práce je zaměřena na časové období od nástupu Donalda Trumpa na politickou scénu. Na zhodnocení dezinformačního vlivu liberálních zpravodajství se práce soustředí zejména v rámci mediálního pokrytí Donalda Trumpa jako pravicového prezidenta a naproti tomu Bernieho Sanderse jako levicového kandidáta. Oba se vůči médiím často vymezovali. Bude zkoumáno, jak se projevovalo zaujetí a dezinformování v předávání informací o těchto politicích.

Práce částečně vychází z analýzy amerického mediálního prostoru a modelu propagandy, který popsali v roce 1988 ve své knize Edward S. Herman a Noam Chomsky. Pro lepší pochopení významu informací, pravdy a mediálního klamání sloužila kniha *Encyklopedie lži, podvádění a klamání s příklady a obrana proti nim* od Emila Mlezivy. Vzhledem k aktuálnosti tématu čerpá tato práce převážně z online zdrojů.

1 Definice pojmů

V této kapitole bude uvedeno několik pojmů, s nimiž se v teoretické části textu pracuje. Vzhledem k často rozdílnému výkladu těchto termínů ve veřejném prostoru je nutné si ujasnit, co pojmy znamenají a jak je chápat.

1.1 Dezinformace

Za dezinformaci považujeme nepravdivou či zavádějící informaci, která má za cíl zmást nebo ovlivnit příjemce.¹ Na rozdíl od misinformace, dezinformace je sdílena vědomě, tedy záměrně mystifikuje.² Dezinformace nemusí být nutně smyšlená, naopak obsahuje většinou pravdivé informace, které ale předává zkresleným způsobem.³ Dezinformace také může upravovat nebo utvářet jiný kontext informace, stejně tak může nezmínit všechny relevantní souvislosti, aby pak byla interpretována nepravdivým způsobem.⁴ Například tak můžeme za dezinformaci považovat i výrazně subjektivní tvrzení, které má vyznít jako objektivní posouzení informace.⁵ *Slovník mediální komunikace* zároveň uvádí, že dezinformace „apeluje (napadá) často oponentovo národní, vlastenecké či kulturní cítění (hrdost) nebo náboženské přesvědčení“.⁶

1.2 Propaganda

Pojem propaganda úzce souvisí s dezinformacemi, a jak je s nimi nakládáno. Bývá však definována různě a není vždy jasné, co se dá za propagandu považovat. Pro naše účely využijeme definici ze *Slovníku mediální komunikace*. Propaganda je tedy „záměrná a systematická snaha o formování představ, ovlivňování a usměrňování citů, vůle, postojů, názorů, mínění a chování lidí za účelem dosažení takové reakce, která je v souladu s úmysly a potřebami propagandisty“.⁷ Propaganda využívá médií a skrze ně upravuje informace jejich selektováním, formulováním nebo zkreslováním, zároveň může dodat vlastní směr již existujícím společenským proudům, zveličit je či utlumit. „Propaganda plní sociální funkce, jako je informování o nejaktuálnějších jevech s politickým a ideologickým obsahem a jejich interpretace v duchu příslušné ideologie a politické linie; mobilizace mas k vystoupení na podporu určité politiky; šíření základních ideologických postulátů, hodnot

¹ Reifová 2004, s. 45.

² Gregor 2018, s. 8.

³ Mleziva 2000, s. 56.

⁴ Tamtéž, s. 60.

⁵ Tamtéž, s. 64.

⁶ Reifová 2004, s. 45.

⁷ Tamtéž, s. 192.

a stereotypů; vytváření obecných schémat reakcí na společenské jevy; paralyzování nebo rozrušování cizích ideologických schémat a demobilizace, resp. zastrašení odpůrců.“⁸

1.3 Fake news

Za fake news označujeme zveličenou nebo smyšlenou zprávu, která napodobuje formu skutečného zpravodajství. Často se fake news uvádí jako novější sousloví pro pojem dezinformace.⁹ V širším smyslu lze ale dezinformace chápat jako nadřazený termín – fake news můžeme považovat za způsob dezinformování. Dezinformace často manipuluje s fakty a snaží se podpořit určitý narativ, dezinformační kampaň nebo propagandistický záměr, fake news mnohdy skutečná fakta přímo popírá, může být použita i sama za sebe a cílem je spíše až bulvární skandálnost.¹⁰ Právě z toho důvodu mohou být fake news použity v rámci dezinformační kampaně.

⁸ Reifová 2004, s. 194.

⁹ Gregor 2018, s. 8.

¹⁰ Hort 2018, s. 23.

2 Využití a znaky dezinformací

Při rozeznávání dezinformací můžeme pozorovat některé znaky, které mohou napovědět, zda jde o pravdivou či dezinformační zprávu. Následující kapitola popisuje charakteristické rysy dezinformací.

2.1 Clickbait

Clickbait je titulek, který se snaží svou atraktivitou přilákat co nejvíce čtenářů, je ale zároveň zavádějící či přímo lživý. V době sociálních sítí mnoho čtenářů čte totiž pouze titulek a perex, zejména když je pak obsah článku méně zajímavý. Obsah může uvádět kontext, který mění informaci v předaném titulku. Předpokládá se ale, že na čtenáře bude mít větší vliv kontroverzní/pobuřující/zajímavý clickbait, takže si ho bude pamatovat více než informace v textu.¹¹

Používání clickbaitu je sice obvyklé u dezinformačních médií, neobjevuje se však výhradně jen u nich. Důležitost atraktivity titulků je podstatná u obyčejných blogů, life-style magazínů, odborných portálů i mainstreamových médií. Zavádějící titulky se tak mohou vyskytnout i u zpravodajství jako iRozhlas.cz, například v případě článku: „Policie hlásí nárůst kriminality v Česku, přibylo i vražd. Loni řešila téměř 200 tisíc trestných činů.“¹² Z článku se dozvíme, že se vraždy týkají většinou osobních vztahů a dohromady jich bylo za rok 2019 dokonanych 87, zároveň je však vysvětleno, že nárůst souvisí především s tím, že jich bylo v roce 2018 naopak extrémně málo. V rámci posledních pěti let je rok 2019 v průměru. Důležitost kontextu je u takového titulku tedy nezanedbatelná.

2.2 Důraz na emoce

Manipulace v médiích se často zaměřuje na emoce příjematele. Stejně jako titulek může pobouření vyvolat i samotný text, například svou sugestivitou, aby čtenář méně myslel kriticky a nechal se ovládat svými emocemi, což pak ovlivní jeho postoj k danému tématu.¹³ Taková manipulace míří spíše na negativní city jako strach či nenávisť.¹⁴ Citové zabarvení ztěžuje čtenáři přistupovat k informaci z větší perspektivy a je méně pravděpodobné, že ji bude zpochybňovat.¹⁵ Emoce mohou být pro naše rozhodnutí přijmout informaci důležitější než logika – logikou se spíše snažíme opodstatnit, proč jsme

¹¹ Hort 2018, s. 42.

¹² Chlubná 16. 1. 2020 [online].

¹³ Hrot 2018, s. 44.

¹⁴ Gregor 2018, s. 73.

¹⁵ Tamtéž, s. 73.

se rozhodli informaci uvěřit.¹⁶ Názor je utvářen v závislosti na emocích, proto citově zabarvené zprávy vytvoří prvotní názor snadno, zatímco změnit pak tento postoj je i s fakty a logikou mnohem náročnější, protože již máme s naším názorem emoční spojení.¹⁷ Je proto snadnější uvěřit informaci utvrzující nás v tomto názoru, než přijmout podložené důkazy ukazující opačným směrem. V médiích si přečteme aktuální informace spíše o tématech, na která již názor máme, podle toho k nim pak přistupujeme. Informace potvrzující náš postoj si zároveň lépe pamatujeme, nesouhlasné zprávy zapomínáme a odmítáme – řekneme si, že je nová informace lež, konspirace, autor je zaujatý atd.¹⁸

Příkladem mohou být články z webu Parlamentní listy, který se zaměřuje na citování různých politiků a jiných osobností – pocit věrohodnosti u dezinformací je často vyvolaný rozborem „důvěryhodných“ odborníků nebo studii vytrženými z kontextu.¹⁹ Například článek s názvem „Mládež chodí za školu, demonstruje za klima, okřikuje rodiče, ale když přijde do obchodáku... Petr Robejšek vytáhl drtivá data“ uvádí boj proti klimatu do negativního kontextu v souvislosti s chozením za školu a okřikováním rodičů.²⁰ Navíc je tato citace uvedena formou obyčejného titulku, teprve v jeho závěru se dovídáme, že jde o komentář politika Petra Robejška. To ve čtenáři zdaleka nevyvolá takové emoce jako začátek titulku. Zdánlivou hodnotu slovům Robejška dává výzkum německé agentury Forsa, z něhož ovšem neposkytuje článek žádné konkrétní údaje. Vše vychází pouze ze slov Petra Robejška a později jeho komentářů, které již dále nesouvisejí s tímto výzkumem. Boj proti klimatickým změnám spojený s „revoltující generací“ je jedním z témat, které snadno rozvíří emoce, zejména když jsou v článku použita slovní spojení jako „vzpoura vůči světu dospělých“, která ve čtenářích vyvolají odpor k mladé generaci.

Komentáře v diskuzi pak jen doplní vyvolanou hysterii. Právě v nich je vidět, jak se tento důraz na emoce projevuje. Spousta z komentujících přispěje spíše emotivním příspěvkem, protože v něm článek vyvolá rozhořčení. Často se tak komentující stávají informačním zdrojem pro další čtenáře diskuzí, čímž je dále podpořeno pobouření, jaké měl článek v první řadě způsobit.²¹

¹⁶ Gregor 2018, s. 79.

¹⁷ Tamtéž, s. 81.

¹⁸ Tamtéž, s. 84.

¹⁹ Tamtéž, s. 73.

²⁰ Anonym 22. 2. 2020 [online].

²¹ Gregor 2018, s. 54.

2.3 Zavádějící fotografie a video

Obrazová složka je při používání dezinformací důležitou součástí. Dokáže podpořit zavádějící obsah a manipulovat čtenářem mnohdy lépe než samotný text. V tomto ohledu se dříve varovalo hlavně před photoshoppingem. Takové případy známe i z historie, například když v Sovětském svazu mizeli z fotek Stalinovi soudruzi²² nebo když byl odstraněn Rudolf Slánský z fotografie s tehdejším československým prezidentem Klementem Gottwaldem.²³ Nesnadné je ale často odhalit manipulaci s neupravenými fotografiemi. Příkladem může být slavná fotka prince Williama, který na snímku z roku 2018 po narození syna zdánlivě ukazuje prostředníček. S tímto snímkem pak operovalo mnoho bulvárních médií jako s důkazem jeho hulvátství. Jak se ale ukázalo z fotky z jiného úhlu, princ William ukazoval na prstech počet svých tří dětí.²⁴ Manipulace obrazem je účinnější díky tomu, že si diváci často neuvědomují, jak se i s obrazem dá manipulovat. Zároveň v divákovi obraz vyvolá větší emocionální reakci.²⁵

Dezinformační média tak často ani nemusí manipulovat obrazem, stačí pouze použít určité záběry jako „potvrzení pravdivosti“ smyšlené zprávy. Například článek na webu Aeronet o požáru Notre Dame uvádí fotky a video jako důkazy o různých konspiračních teoriích.²⁶ Fotky však nic specifického nedokazovaly, byly na nich pouze záběry hořící katedrály. Informace uvedené Aerenotem ale poukazovaly na zvláštní úkazy v ohni, které mají potvrzovat teorie o záměrných útocích na křesťanské kostely. To doplnilo krátké video o postavě pohybující se v katedrále, které bylo později označeno jako dezinformace, protože šlo o hasiče.²⁷

Veřejnost může mít pocit, že videozáznamy je těžší zmanipulovat, protože záběry vidí na vlastní oči, a tak si vlastně „vytváří názor sama“. Stačí však lehce upravit kontext videa. Stejně jako u fotografií, nemusí jít o žádné falešné nebo nahrané scény. V době sociálních sítí se videa často berou jako zdroj informací – některá média pak převezmou videa od neznámých uživatelů a použijí je jako důkaz. V roce 2018 se objevilo na sociálních sítích například video, které mělo dokazovat agresivitu imigrantů proti policii, nadepsané „vzpouza imigrantů ve Francii“. Dezinformační média tuto informaci

²² Jandourek 30. 9. 2019 [online].

²³ Gregor 2018, s. 69.

²⁴ Břešťan 2019, s. 126.

²⁵ Tamtéž, s. 125.

²⁶ Anonym 16. 4. 2019 [online].

²⁷ Cemper 17. 4. 2019 [online].

sdílela, přestože nešlo o imigranty, nýbrž samotné francouzské občany. Záběry se týkaly protestu kvůli podílu policie na smrti francouzského občana Massara D.²⁸

2.4 Využívání konspiračních teorií a jiných dezinformací

Dezinformace často mohou pracovat s jinými dezinformacemi nebo konspiračními teoriemi. Nová informace je podpořena jinou třeba již vyvrácenou dezinformací, není však aktuální, a tak může být čtenáři předána snadněji jako již daný fakt, který potvrzuje nově uvedenou informaci. Web Aeronet například dokázal v článku o hořící katedrále Notre Dame zmínit mnoho konspiračních teorií a propojit požár s templáři, Biblí, muslimy, židy, křesťany, kapelou Rammstein, potopením Titanicu, smrtí Abrahama Lincolna či jiným a nesouvisejícím požárem dalšího kostela ve Francii.²⁹ Čtenář nemusí věřit všemu, ale s předložením tolika údajů může dojít k pocitu, že jde o příliš mnoho náhod a celá situace je minimálně podezřelá. Logicky navíc nemusí příjematel článku věřit, ale působení na strach v něm může podvědomě podpořit negativní postoj k imigraci.³⁰ Jak bylo uvedeno, takové emoce hrají u příjematele větší roli než logika. Čtenář se navíc dočte plno protichůdných zpráv z jiných zdrojů, takže se může rozhodnout, že pravda je někde uprostřed, a tak má třeba i článek Aeronetu v sobě trochu pravdy.³¹

Zavádějící informace, které nejsou hlavním předmětem článku, jsou často využívány opakovaně, aby čtenáři změnily přístup k dané problematice³² – když se o tom pořád tolik píše, asi na tom něco bude. Dezinformační média v době imigrační krize takto pracovala s tím, že probíhá islamizace Evropy, takže jakákoliv zpráva o imigrantech byla vedena s tímto jasným předpokladem. Kvůli opakované lži pak konspirační teorie nemusí pro mnohé působit natolik bizarně – například jednu z nejpobulárnějších nacionálně pravicových konspiračních teorií nazvanou Great Replacement (dle níž dochází k nahrazení západních národů jinými kulturami) obhajuje například i ex-prezident Václav Klaus.³³ Jak bylo řečeno v první kapitole, dezinformační kampaň často apeluje na národní, vlasteneckou nebo kulturní hrdost, případně náboženské přesvědčení – narativ dezinformačních médií o imigraci působí v České republice právě na tyto hodnoty. Konspirační teorie o islamizaci Evropy souvisí navíc silně s výše zmiňovaným důrazem na emoce, protože děsivé a znepokojivé zprávy znemožňují čtenáři být vůči informacím

²⁸ Nutil 14. 12. 2017 [online].

²⁹ Anonym 16. 4. 2019 [online].

³⁰ Gregor 2018, s. 85.

³¹ Gregor 2018, s. 88.

³² Tamtéž, s. 73.

³³ Klaus 13. 2. 2021 [online].

kritický.³⁴ Jak bylo uvedeno, pokud má čtenář již vytvořen názor založený na pocitech, je pro něj pak snadnější uvěřit stále méně pravděpodobnějším konspiračním teoriím nebo dezinformacím. Fakta ukazující opačným směrem jsou pro takového čtenáře mnohem těžší přijmout.³⁵ Informace pak není třeba ověřovat, protože podporují vytvořený postoj. A čím více vytvořený názor podporují, tím více bude čtenář takové zprávy vyhledávat, až mu nebudou ani konspirační teorie znít nemožně.³⁶

2.5 Neuvedené zdroje

Zdroj je jedním ze základních aspektů, jak vyvrátit zkreslené informace, měl by tedy obsahovat určité známky důvěryhodnosti a mělo by být možné jej ověřit, případně čerpat danou informaci z více seriózních zdrojů. V době sociálních sítí ovšem dezinformační weby počítají s tím, že ne všechny čtenáře zdroj zajímá. Dezinformační weby často neuvádí dokonce ani autora a v rámci zdrojů se navíc mohou citovat vzájemně, takže není snadné zjistit, odkud danou informaci získaly. U ostatních médií mohou dezinformace vznikat kvůli nepodloženým faktům, záměrně smyšlené informaci, neuvedeném kontextu apod. Pokud je zdroj nedohledatelný, ověření informace je nemožné.³⁷

2.6 Komplexní manipulace dezinformacemi

Některé způsoby mediální manipulace jsou hůře rozpoznatelné než například obyčejný clickbait. Může jít třeba o upravenou grafiku,³⁸ nesouvisející citaci apod. Jde i o často využívanou techniku při sdílení konspiračních teorií, která apeluje na „zdravý rozum“ příjemce – je sdělena zavádějící informace bez zdroje či důkazů a její pravdivost je dána pouze tvrzením, že čtenář je přece natolik chytrý, že dávno ví o pravdivosti takové informace.³⁹ Dezinformační kampaň ohledně islamizace Evropy této techniky často využívá. Výše zmiňovaný článek Aeronetu o požáru katedrály ve Francii například uvádí větu: „Do Evropy zajišťují migraci Arabů a muslimů neziskovky. To všichni víme.“⁴⁰ Podobně se vyjadřují Parlamentní listy: „Tahle v uvozovkách ‚hra‘ totiž funguje tak, že když víme – a to víme – že konflikt je nevyhnutelný, můžeme si pouze zvolit čas a místo, dokud ještě můžeme – to je totiž jediná volba, kterou máme – a dokud jsme

³⁴ Gregor 2018, s. 73.

³⁵ Tamtéž, s. 81.

³⁶ Tamtéž, s. 84.

³⁷ Gregor 2018, s. 59.

³⁸ Mleziva 2000, s. 49.

³⁹ Kochinski 2020 [video].

⁴⁰ Anonym16. 4. 2019 [online].

při síle bránit se a proti zlu a bezpráví bojovat. Ovšem jen dokud zde těchto imigrantů ještě není tolik, abychom je zvládli.“⁴¹ Taková rétorika má přesvědčit čtenáře, že by měl už dávno zásadní informace o islamizaci vědět, případně by měl v závislosti na tomto uměle vyvolaném strachu jednat.

Techniky mediální manipulace se v posledních letech týkají také změny přístupu k dezinformacím. Dezinformační média například používají pojem „fake news“ již mnohem více než klasická zpravodajství, protože se snaží změnit význam tohoto termínu. V případě vyvrácení určité informace, kterou vydal dezinformační web, se může takové médium bránit proti nařčením snadněji, protože svým čtenářům již upravilo význam termínu „fake news“ dle svého. Výsledkem je pak zmatení čtenáře v tom, co vlastně má za dezinformaci považovat.⁴²

Jedna z takových strategií se rozšířila nejvíce v době kampaně Donalda Trumpa na prezidenta Spojených států v roce 2016. Republikánský kandidát se nebránil kritice přímo, protože bylo mnoho technik při jeho kampani založeno na přechodu do ofenzívy a odvedení tím pozornosti od sebe. Přestože šířil nepodložené údaje, termín „fake news“ sám začal natolik využívat proti médiím, aby nebylo jasné, komu se dá věřit. Brzy se díky němu začalo měnit pojetí „fake news“. Tato strategie byla popsána jako deflection. Strategie nutně nezpochybňuje existenci fake news, jen ji zaměří na někoho jiného a sebe jmenuje zdrojem pravdy.⁴³ Jiný způsob je pak odmítnutí takového pojmu jako něčeho určujícího. Tato technika pracuje s nástrojem zpochybnění objektivní pravdy, přičemž nálepka „fake news“ je dle této strategie pouze odmítáním odlišného názoru. Takový způsob manipulace má přesvědčit čtenáře, že fake news nejsou nepravdivé, ale pouze nežádoucí informace, což zapadá do narativu těchto médií například v rámci uvedené dezinformační kampaně o islamizaci Evropy, o které „jiní mlčí“.⁴⁴

Donald Trump měl na mediální manipulaci a přístup veřejnosti k dezinformacím nezpochybnitelný vliv. Tomuto vlivu se bude práce dále věnovat v následující kapitole.

⁴¹ Okamura 10. 1. 2016 [online].

⁴² Sliš 23. 7. 2019 [online].

⁴³ Sliš [online].

⁴⁴ Tamtéž.

3 Vliv dezinformací na důvěru v média Spojených států

Tato kapitola se soustředí na úpadek důvěry ve zpravodajská média v závislosti na dezinformacích. Zpravodajství se mění zejména v důsledku nástupu sociálních sítí,⁴⁵ z nichž již spousta lidí bere informace primárně. Přejít na tyto sítě, především na Twitter, zajistil, že si uživatelé zvykli dostávat zprávy ve formě několika krátkých vět nebo pouze titulku. S tím také přichází problém tzv. konfirmačního zkreslení, tedy že si lidé vybírají zprávy, se kterými se názorově shodují, čemuž dopomáhají internetové algoritmy.⁴⁶ Zpravodajská média se stále více přesouvají na internet a podřizují se nové formě stylem informování jako zmiňovanými clickbaity či větší honbou za senzacemi. Je to jeden z důvodů, proč dezinformace v médiích vznikají. Dalším důvodem je pak prosazování vlastních názorů či zájmů v rámci propagandy, jak bude uvedeno dále. Téma dezinformací a propagandy se dostalo do amerického veřejného diskurzu především při politickém vzestupu Donalda Trumpa a jeho rétoriky zaměřené proti médiím. Tato kapitola proto poukazuje na proměnu mediálního prostoru ve Spojených státech od vstupu Donalda Trumpa na politickou scénu a upadající důvěru v média.

3.1 Současná situace mediálního prostoru ve Spojených státech

Velkým tématem posledních dvou prezidentských voleb ve Spojených státech se stala propaganda médií. Největší konzervativně pravicové zpravodajství Fox News bylo však už dávno před volbami v roce 2016 označováno jako zavádějící a prosazující stranickou politiku - z toho důvodu má důvěru mezi pravicovými voliči, ale 37 % Američanů mu nedůvěřovalo již před kandidaturou Donalda Trumpa.⁴⁷ V roce 2009 Anita Dunn jako součást Obamovy administrativy řekla, že Fox News fungují jako součást republikánské strany.⁴⁸ Fox News nejsou tedy na mediální scéně pouze dominantní pravici, ale zároveň zdrojem nedůvěry vůči liberálním médiím.⁴⁹ Oproti tomu jsou liberálně středová (CNN) a liberálně levicová (MSNBC) mainstreamová média spíše neutrální. Lidé sledující více pravicová zpravodajství mají větší nedůvěru v média v rozmezí od neutrálních po levicová, přestože Fox News má mnohem větší stranické zaujetí

⁴⁵ Taibbi 2019, s. 27.

⁴⁶ Gregor 2018, s. 113.

⁴⁷ Mitchell 21. 10. 2014 [online].

⁴⁸ Tantaros 10. 11. 2009 [online].

⁴⁹ Blake 21. 10. 2014 [online].

než liberální zpravodajství CNN a MSNBC.⁵⁰ Zároveň je Fox News více názorovým médiem, zatímco CNN více informačním.⁵¹

Určitá neutralita začala být však narušována s nástupem Donalda Trumpa do politiky. CNN dva roky před zvolením Trumpa nedůvěřovalo 20 % a MSNBC 22 % Američanů,⁵² a tato nedůvěra se v období prezidenta Trumpa zvýšila.⁵³ Z toho důvodu se bude práce dále soustředit na liberální média, a jak jejich dezinformování přispívá k mediálnímu boji, při němž se snaží především konzervativní média zdiskreditovat liberální zpravodajství a více rozdělovat pravici a levici.⁵⁴ Tomuto rozdělování přispívají liberální média vzdalováním se od neutrality, zejména když je ze strany jejich publika očekáváno vyváženější a objektivnější informování než od konzervativních médií. Druhým důvodem, proč se tato práce zaměřuje na liberální média, je to, že mnoho studií bylo věnováno analyzování Fox News, stejně tak je často poukazováno na roli Fox News jako dezinformačního zpravodajství, které negativně ovlivňuje své diváky – jak se ukázalo v rámci koronavirové krize.⁵⁵ Středově a levicově liberální média jsou méně zmapovaná především od kandidatury Donalda Trumpa v roce 2015. Jejich dezinformační vliv je navíc méně znatelný, a tedy hůře rozpoznatelný. To je pak problém pro voliče, kteří si nemůžou být jistí, jestli médiím věřit. Vztah Donalda Trumpa a médií byl totiž vnímán negativně jak ze strany demokratických, tak republikánských voličů, přičemž obě strany měly pocit, že tento vztah narušuje přístup k politickým informacím.⁵⁶

3.2 Model propagandy amerických médií podle Hermana a Chomského

Ve Spojených státech panuje dominance komerčních médií. V knize *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media* Edward Herman a Noam Chomsky popisují, jak taková média upřednostňují zájmy elit a svým projevem se je snaží legitimizovat a podporovat. Americká zpravodajství ovlivňují rámec toho, jakým způsobem bude určitá informace publiku předána a jaké veřejné mínění má vyvolat. Zprávy tedy interpretují tak, aby podporovaly komerční a státní zájmy.⁵⁷ Dle Hermana a Chomského takové fungování médií slouží anti-demokratické činnosti. Navíc je na rozdíl

⁵⁰ Pryor 9. 9. 2020 [online].

⁵¹ Pasley 31. 12. 2019 [online].

⁵² Mitchell 21. 10. 2014 [online].

⁵³ Jurkowitz 24. 1. 2020 [online].

⁵⁴ Hemmer 17. 1. 2014 [online].

⁵⁵ Rubin 1. 4. 2020 [online].

⁵⁶ Mitchell 10. 5. 2017 [online].

⁵⁷ Herman, Chomsky 1988, s. 2.

od propagandy v zemích, kde existuje cenzura tisku, propaganda ve Spojených státech těžší upozorovat, protože média jsou soukromá a žádná oficiální cenzura neexistuje.⁵⁸

Herman a Chomsky tak mimo jiné argumentují, že komerční média nemohou být opravdovým hlídacím psem demokracie, pokud jsou vlastněna korporacemi, které těží z jiných zájmů než demokratická společnost. Systém médií Spojených států nemá žádné dominantní nezávislé médium či jinou alternativu komerčních médií ani regulaci. Jak však autoři uvádí, tento systém není nutně nenarušitelný: „Government and elite domination of the media have not succeeded in overcoming the Vietnam syndrome and public hostility to direct US involvement in the destabilization and overthrow of foreign governments.“⁵⁹

Propaganda médií je ve Spojených státech závislá na pěti filtrech, které jsou uvedeny v modelu propagandy. Způsob předávání informací se drží v limitech těchto pěti složek. Novináři mohou být přesvědčeni, že vysílají zprávy objektivně, jejich objektivita je ale předně dána těmito filtry.⁶⁰ Dle modelu propagandy v díle *Manufacturing Consent* mezi ně patří vlastnická struktura médií, reklama, zdroje, diskreditace novinářů a antikomunismus.

a) Vlastnická struktura – Vzhledem k tomu, že jsou média vlastněna určitou společností, jejich zájmy jsou často společné se zájmy dominantních institucí, ať už jde o korporace, banky nebo stát. Zpravodajské informování se tedy drží v rozmezí těchto zájmů.⁶¹

b) Reklama – Vliv na zpravodajství mají komerční potřeby. Cílem médií musí být tedy alespoň částečně zisk pro danou společnost.⁶²

c) Zdroje – Zpravodajství rozhodují o tom, co budou vysílat, co je důležité a co by měla veřejnost slyšet. Zaujetí a vlastní důležitost novinářů hraje roli v tom, jaké informace se rozhodnou veřejnosti předat, zároveň hraje ale roli také zdroj. Dle Hermana a Chomského je vztah zdroje a médií důležitou součástí a zpravodajství si nemohou dovolit ztratit vládní a korporátní zdroje. Potřebují je pro aktuální zprávy a jsou navíc uváděny jako zdroje s integritou, takže není třeba více ověřování. Zpravodajství se tak budou snažit předávat informace v souladu se zájmy těchto zdrojů.⁶³

⁵⁸ Herman, Chomsky 1988, s. 1.

⁵⁹ Tamtéž, s. 306.

⁶⁰ Tamtéž, s. 2.

⁶¹ Tamtéž, s. 3.

⁶² Tamtéž, s. 14.

⁶³ Tamtéž, s. 19.

d) Diskreditace – Instituce s největší mocí v čele s vládními organizacemi vyvíjejí nátlak na média, aby informovala v zájmu jim vlastním. V opačném případě může dojít k zavrnutí a diskreditaci novinářů, kteří se věnují nevyhovujícím tématům.⁶⁴

e) Antikomunismus – Média se snaží publikum spojovat proti společnému nepříteli, ať už jde o terorismus, komunismus apod. Antikomunismus v médiích se projevoval zejména v době studené války, nicméně dále bude zřejmé, že obviňování východu z domácích záležitostí je v amerických médiích stále přítomno.⁶⁵

3.3 Proměna zpravodajských médií kvůli vlivu Donalda Trumpa

V roce 2016, tři měsíce předtím než Donald Trump vyhrál volby, vyšel v deníku New York Times článek s názvem *Trump Is Testing the Norms of Objectivity in Journalism*.⁶⁶ Novinář Jim Rutenberg ním předpověděl vývoj liberálních médií v nadcházejících letech. V tomto článku napsal, že v případě Donalda Trumpa téměř nelze být kvůli vlastním názorům novinářů objektivní a nedají se zde tedy aplikovat standardní pravidla zpravodajství. Zároveň také uvedl, jak bezzubá je kritika ze strany liberálních médií proti podporovatelům Donalda Trumpa, kteří tato média tou dobu již extrémně obviňovali ze zaujetí vůči republikánskému kandidátovi. Rutenberg měsíc po volbách napsal další článek, jenž se věnoval tomu, co média dělala dobře, co špatně a jak tím byli ovlivněni voliči. Poukázal na to, že chování Donalda Trumpa často představovalo pro novináře natolik nepředstavitelné standardy politické osobnosti, že očekávali početnou ztrátu podpory mezi jeho voliči. To se ovšem nestalo, voličská základna republikánskému kandidátovi naopak stále rostla. Na konci článku uvedl: „If there's anything that Mr. Trump proved this past year, it's that something that led to a certain eventuality yesterday won't necessarily do so tomorrow. Maybe a piece of scandalous news will sink a Trump nominee; maybe it won't. That means that even as the news media reports the heck out of the story – as it must – it needs to avoid getting ahead of it; let the facts lead, and let them do it at their own pace, not that of Twitter. Every incorrect leap only helps those who are so aggressively seeking to undermine journalism for their own political ends. It's also just bad journalism.“⁶⁷ Toho se ovšem média nedržela a nepomohla jim po své porážce

⁶⁴ Herman, Chomsky 1988, s. 26.

⁶⁵ Tamtéž, s. 29.

⁶⁶ Rutenberg 7. 8. 2016 [online].

⁶⁷ Rutenberg 25. 12. 2016 [online].

ani Hillary Clinton, která je obviňovala z toho, že se soustředila až příliš na její kauzy.⁶⁸ Její kritiku si média vzala k srdci mnohem více než Rutenbergova slova.

3.4 Prezidentské volby 2016

Velkou ztrátu důvěry nezpůsobila pouze kandidatura Donalda Trumpa a jeho neustálé obviňování opozičních médií ze zaujetí a šitkování je jako „fake news“. Liberální média si nezískala přízeň ani pokrýváním kampaně Bernieho Sanderse⁶⁹ (více v podkapitole 3.6). Probíranou kauzou se stalo například zavádějící informování o caucusu⁷⁰ v Nevadě. Při přerozdělování delegátů byla na poslední chvíli změněna pravidla a i přes větší počet Sandersových příznivců bylo Hillary Clinton uděleno více delegátů. Místo zmatku a kontroverze, který tato konvence vyvolala, téměř všechna média vysílala jiný příběh. Místní reportér Jon Ralston napsal na Twitter: „Convention ended w/security shutting it down, Bernie folks rushed stage, yelling obscenities, throwing chairs. Unity Now! On to Philly 2/2.“ Později přiznal, že informace měl z druhé ruky a na shromáždění už v té době nebyl přítomen.⁷¹ Přestože z události bylo pořízeno několik videí a na žádném nebylo zaznamenáno fyzické násilí, média pracovala s nepotvrzenou informací z jediného tweetu o házení židlí jako s faktem a mluvila o násilí Sandersových voličů. NPR, které vydalo původní zprávu, později připustilo, že není k potvrzení dostatek důkazů.⁷² Pro voliče šlo o zásadní záležitost, protože volby v Nevadě byly důležitým bodem primárek. V kombinaci s častým negativním pokrytím Sanderse⁷³ se tato situace projevila v důvěře médií i o čtyři roky později v dalších primárních volbách.

Média byla po primárkách přesvědčena, že má Hillary Clinton cestu k prezidentskému postu jistou,⁷⁴ a o její podpoře ze strany voličů se snažila přesvědčit různými způsoby – populární se stala například fotka z Omahy od reportérky CNN, kde byla Clinton zachycena s obrovským davem příznivců. Šlo však jen o dobrý úhel fotky a v reakci na ni byla sdílena na Twitteru jiná – ze stejného místa, ovšem s téměř prázdným sálem. Pravda byla víceméně uprostřed, protože druhá fotka byla pořízena zřejmě ještě

⁶⁸ Zurcher 13. 9. 2017 [online].

⁶⁹ Byers 19. 1. 2016 [online].

⁷⁰ Caucus je volební shromáždění, kde voliči vyjádří podporu svému kandidátovi. Jde o alternativní formu voleb, při které vyhrává kandidát se zastoupením nejvíce příznivců. Většina amerických primárních voleb se koná klasickým způsobem s volebními lístky, caucus se koná pouze v Iowě, Nevadě, Severní Dakotě, Americké Samoe, Wyomingu, Panenských Ostrovech a Guamu.

⁷¹ Savage 19. 2. 2020. [online].

⁷² Jensen 18. 5. 2016 [online].

⁷³ Higginbotham 27. 8. 2019 [online].

⁷⁴ Wiener 21. 7. 2016 [online].

před začátkem akce a sál byl později opravdu o něco plnější.⁷⁵ Kvůli prokázané manipulaci ale lidé více věřili fotce, která oponovala CNN, čímž stále větší část veřejnosti začínalo přistupovat na Trumpovu rétoriku, že CNN jsou „fake news“. Později se navíc v kauze WikiLeaks a vypuštěných e-mailů kampaně Clinton odhalila manipulace v debatě CNN. Politická analytička a členka Demokratické komise (DNC) Donna Brazile potvrdila, že poskytla kampani Clinton předem otázky na debatu se senátorem Sandersem.⁷⁶

3.5 Situace ve volebním období Donalda Trumpa a Russiagate

Média si po zvolení Trumpa uvědomila, že nemají zdaleka takovou moc jako dřív. Pokusy vyzdvihovat kampaň Hillary Clinton se ukázaly být neúčinné proti entusiasmu voličů Trumpa, který ve své funkci zvyšoval nátlak na CNN, MSNBC či New York Times. Rétorika liberálních médií proti Donaldu Trumpovi se naopak stupňovala směrem k honu za senzací. Největší kauzou se stala Russiagate – údajná spolupráce Donalda Trumpa s Ruskem za účelem zvolení do prezidentské funkce. Bývalý ředitel FBI Robert Mueller začal v roce 2017 s vyšetřováním této aféry, která se stala na více než dva roky jedním z největších témat liberálních médií. Muellerova zpráva ovšem nakonec nenašla příliš šokující informace – především nepotvrdila Trumpovo provinění. Trump to okamžitě použil ve svůj prospěch, aby zaútočil na média a ujistil své voliče, že je případ uzavřen a nic se na něj nenašlo.⁷⁷ Matt Taibbi po částečném vyvrácení kauzy napsal: „The Iraq war faceplant damaged the reputation of the press. Russiagate just destroyed it.“⁷⁸

Tato kauza způsobila spoustu dezinformačního pokrytí. Reportéři CNN vydali například „bombastickou“ zprávu o finančním propojení ruských fondů s jedním z členů Trumpovy administrativy. Nebylo uvedeno, z čeho zpráva vychází, a nakonec se ukázala jako smyšlená.⁷⁹ Dalším příkladem byl červenec 2018, kdy CNN vydalo zprávu o tvrzení právníka Michaela Cohena, že Trump předem věděl o setkání v Trump Tower s Rusy v roce 2016. CNN v ní předně lhalo o tom, že právník Cohena Lanny Davis odmítl situaci komentovat, přestože právě on byl zdrojem (v článku uveden jen jako „zasvěcený zdroj“). Ostatní zpravodajství musela od příběhu ustoupit, protože Davis přiznal, že šlo o lež.⁸⁰ Liberální média se také věnovala mnoha spekulacím a komentářům, co a jak se asi mohlo

⁷⁵ Břešťan 2019, s. 128.

⁷⁶ Griswold 31. 10. 2016 [online].

⁷⁷ Majin 2019, s. 12. [online].

⁷⁸ Taibbi 2019, s. 233.

⁷⁹ Greenwald 20. 1. 2019 [online].

⁸⁰ Tamtéž.

stát, přestože k teoriím neměla žádné zásadní podklady ani věrohodné zdroje.⁸¹ Příkladem je segment vysílaný na CNN „18 reasons why Trump may be a Russian Asset“ a článek Washington Postu, který mu předcházel. Článek se skládal z nepodložených a vágních argumentů o Trumpově spolupráci s Ruskem – jeden z bodů byl například to, že Trump kromě Vladimira Putina všechny uráží.⁸² Segment na CNN potom o argumentech dále spekuloval způsobem, který vystihoval styl vysílání o Russiagate – diskuze o neprokázaných dohadách, spekulace bez hodnověrných informací.⁸³ Místy tyto spekulace zacházely až do obdoby věty, která se v českém prostředí používá v souvislosti s dezinformačními weby: „Sice to není pravda, ale mohla by být.“ V médiích se objevila totiž i teorie, že Trump je ruský agent již od osmdesátých let, o které autor řekl: „Probably not true, but it might be.“⁸⁴

Problém s Russiagate byl tedy především způsob, jakým byla kauza pokrývána.⁸⁵ Média se hnala za senzací, která by odstranila prezidenta z funkce, místo aby věrně interpretovala průběh vyšetřování a následně celou Mullerovu zprávu. Mnoho členů Trumpovy administrativy bylo obviněno z obstrukce spravedlnosti a vyšetřování odhalilo i vměšování Ruska do amerických voleb. Takové informace měla média předložit a správně vysvětlit, proč by zjištění v Mullerově zprávě neměla být brána na lehkou váhu. Místo toho se ovšem dva roky připravovala na zprávu, která by byla pro Trumpa ničující, proti čemuž nalezené obstrukce spravedlnosti působily jako malá provinění. Média se tedy věnovala důležité a skutečné kauze způsobem, který ji proměnil v extrémní a zveličenou záležitost.⁸⁶ Velká pozornost pak tím pádem byla logicky upřena na její výsledek a na nejrychlejší informování o něm bez širšího kontextu. O to více extrémní byla pak i odezva, kdy Trump mohl využít šance a obvinít všechny z vysílání „fake news“.⁸⁷

Kauza s Ruskem byla pro média stěžejní – především MSNBC trávila vysílací čas na různých nařčeních místo vysílání o politických krocích Trumpa.⁸⁸ Upřednostňovat kauzu značilo její důležitost, a tak bylo pro mnohé těžké si představit, že Mullerova zpráva nepotvrdí většinu šokujících informací. O selhání médií a o tom, jak špatně o celé kauze informovala, pak vypovídalo, že jak demokraté, tak republikáni souhlasí s výsledky

⁸¹ Ball 2020, s. 87.

⁸² Boot 13. 1. 2019 [online].

⁸³ CNN 2019 [video].

⁸⁴ Ball 2020, s. 86.

⁸⁵ Marcetic 29. 3. 2019 [online].

⁸⁶ Ball 2020, s. 32.

⁸⁷ Majin 2019, s. 12. [online].

⁸⁸ Ball 2020, s. 85.

Mullerovy zprávy, neshodnou se ale na jejím obsahu.⁸⁹ Veřejnost se z médií nedozvěděla, co zpráva odhalila, a tak každý došel k vlastním závěrům. Republikáni věřili více Trumpovi, protože zmatená situace hrála v jeho prospěch. Demokraté po dvou letech spekulací, zda je Trump ruský agent, byli postaveni před možností – buďto s nimi média manipulovala záměrně, nebo omylem, v obou případech je pak výsledkem, že publikum nemůže věřit médiím.⁹⁰ Pro některé se mohly zdát závěry zprávy nedostačující, a proto s výsledky zprávy část Američanů nesouhlasila, přestože si nebyla jistá, proč s nimi vlastně nesouhlasí.⁹¹

Obrátit veřejné mínění proti Donaldu Trumpovi mělo tak spíš opačný účinek, protože na začátku roku 2020 měl prezident vůbec největší „approval rating“⁹² od začátku svého období.⁹³ Zároveň si liberální zpravodajství zneprátelila mnoho levicových novinářů, kteří jim právě pokrytí Russiagate vyčítali. Pořad moderátorky Rachel Maddow, který se stal na stanici MSNBC tváří této kauzy, spadl z nejsledovanějšího místa v hlavním vysílacím čase a během dvou dní přišel téměř o půl milionu diváků.⁹⁴ Její pořad spočíval zejména v rozebírání toho, jak Rusko manipuluje s americkou vládou a na tématu strávila 53 % svého vysílacího času – tedy více než na všech jiných tématech dohromady.⁹⁵ Média svým zavádějícím, dezinformačním a spekulativním informováním nejen snížila dopad zásadních zjištění z Mullerovy zprávy, zároveň darovala Trumpovi jedno z největších vítězství nad americkým zpravodajstvím za celé čtyři roky.⁹⁶

3.6 Primární volby 2020

Mezi demokratickými kandidáty na prezidenta v roce 2020 byli trnem v oku liberálních médií předně Bernie Sanders, Tulsi Gabbard a Andrew Yang a jejich příznivci si zaujetí všímali stále více.⁹⁷ Voličská základna Andrew Yanga složená zejména z mladé populace se obrátila proti médiím a především MSNBC za jejich minimální zpravodajské pokrývání kandidáta a neposkytnutí prostoru při debatě.⁹⁸ O několik měsíců později byla

⁸⁹ Mehta 3. 5. 2019 [online].

⁹⁰ Majin 2019, s. 11. [online].

⁹¹ Rasmussen Reports 2019.

⁹² Approval rating: procentuální počet respondentů, kteří schvalují jednání daného politika.

⁹³ Dimock 29. 1. 2021 [online].

⁹⁴ Feuerherd 28. 3. 2019 [online].

⁹⁵ Maté 12. 4. 2017 [online].

⁹⁶ Marcetic 29. 3. 2019 [online].

⁹⁷ Ball 7. 9. 2019 [online].

⁹⁸ Daniels 25. 11. 2019 [online].

tato teze podpořena bývalou producentkou MSNBC, jež tvrdila, že od stanice dostala seznam lidí, kterým se nebudou ve své zpravodajské show věnovat.⁹⁹

3.6.1 Situace před začátkem primárních voleb

Liberální média se s blížícími primárkami soustředila mimo jiné na snižování šancí Bernieho Sanderse. Ten již v roce 2016 zmínil, že jeho neustálý boj za změnu systému není v souladu s korporátními zájmy médií.¹⁰⁰ V rámci mediálního informování o kampani Bernieho Sanderse se vyskytovalo mnoho mediálních úprav informací¹⁰¹ a způsoby pokrytí kandidáta, které se dají zařadit mezi dezinformační. Tyto formy můžeme rozdělit na a) blackout, b) téma nevolitelnosti, c) téma neoblíbenosti.

a) Dle analýzy pokrývání kandidátů v primárních volbách k 13. listopadu 2019 se dostalo Joe Bidenovi ze strany MSNBC pozornosti 2,5x více než Sandersovi. Senátor Sanders byl mezi třemi předními kandidáty pokrýván nejméně a zároveň byl nejméně často zmiňován pozitivně – pouze 13 % z jeho času bylo pozitivních.¹⁰² Upřednostňování Bidena bylo zdůvodňováno například tím, že Bidena se Trump nejvíce bojí, že Sanders je jako socialista na nominaci „nevhodný“ apod.¹⁰³ MSNBC se uchýlilo třeba k tvrzením, že Sanders nepodporoval Clinton v roce 2016 a nepomohl v boji proti Trumpovi, přestože se jen v průběhu tří měsíců před volbami účastnil třiceti devíti rallies¹⁰⁴ Clinton,¹⁰⁵ zatímco Clinton se na podporu Obamy účastnila v roce 2008 jen dvaceti sedmi.¹⁰⁶ „Blackout“ se týkal také úprav grafiky při vysílání, aby senátora znevýhodňovala. Například na CNN byl dle článku o preferencích Sanders ve státě New Hampshire na prvním místě s 21 % a Elizabeth Warren s 18 %, přičemž při samotném vysílání toho dne na stanici byl Sanders umístěn jako druhý s 18 %.¹⁰⁷ Často byl také vynecháván z titulků nebo byly titulky tvořeny tak, aby favorizovaly Joea Bidena,¹⁰⁸ například: „CNN poll: Bernie Sanders surges to join Biden atop Democratic presidential pack.“ Z dat v článku poté vyplývalo, že Sanders byl ve vedení s 27 % a Biden za ním s 24 %.¹⁰⁹

⁹⁹ Wulfsohn 23. 11. 2020 [online].

¹⁰⁰ Sanders 2016, s. 557.

¹⁰¹ Ball 2020, s. 69.

¹⁰² Marcetic 13. 11. 2019 [online].

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Rally: politické shromáždění na podporu kandidáta v rámci kampaně.

¹⁰⁵ Fisher 22. 1. 2020 [online].

¹⁰⁶ Benen 26. 4. 2016 [online].

¹⁰⁷ Agiesta 29. 10. 2019 [online].

¹⁰⁸ Ball 2020, s. 69.

¹⁰⁹ Agiesta 22. 1. 2020 [online].

b) K popírání šanci se připsal také mediální narativ, že je Sanders „nevolitelný“. Tato rétorika poukazovala na to, že Joe Biden je oproti Sandersovi „bezpečná volba“ pro nominaci, přestože většina průzkumů tomu nenasvědčovala.¹¹⁰ Jeden z článků, který se vyjadřoval o „nevolitelnosti“ Sanderse, napsal na Washington Post novinář Paul Waldman.¹¹¹ Ten přitom o pět měsíců dříve psal v jiném svém textu, že demokratičtí voliči musí přestat přemýšlet o „volitelnosti“ kandidátů: „... so we witness the vicious cycle of 'electability,' one almost immune to facts and experience, in which both savvy journalists and ordinary voters convince themselves that general elections are won by candidates who don't turn off the mythical average voter...“¹¹² Zpravodajství Washington Postu o několik měsíců dříve také napsalo, že koncept „volitelnosti“ vyvrátil jak Donald Trump, tak Barack Obama, proto by se k němu nemělo tolik přihlížet.¹¹³

V souvislosti s nevolitelností se několikrát poukazovalo také na to, že Sanders nečelí nátlaku médií jako jiní kandidáti, zmiňováno například CNN¹¹⁴ nebo Washington Postem,¹¹⁵ přestože jak z analýz výše vyplývalo, Sandersovi se dostávalo více nátlaku z negativního pokrytí než jiným kandidátům.

c) Média se dostala místy až k zvláště nesouvisejícím argumentům, například častému srovnávání Donalda Trumpa s vermontským senátorem třeba kvůli tomu, že oba jsou staří muži bílé pleti s bláznivými vlasy a newyorským akcentem¹¹⁶ nebo že oba říkají slovo „yuuuge“.¹¹⁷ MSNBC se při svém vysílání uchýlilo také k hypotéze, že kdybyste leželi zranění na cestě, tak by vám Sanders pravděpodobně nepomohl, zatímco Joe Biden určitě ano.¹¹⁸

Tato rétorika se snažila upoutat pozornost k tomu, že Sanders je buďto neoblíbený, nebo je oblíbený jen mezi „špatnými“ příznivci (proto srovnáván s Trumpem), s jakými se liberální voliči nebudou chtít ztotožňovat. Podobně tomu bylo s užíváním termínu „Bernie bros“, tzn. toxickými příznivci Sanderse na internetu. O této komunitě se mluvilo již při primárkách v roce 2016, tentokrát se objevila v diskurzu médií až ve chvíli, kdy útoky na Sanderse samotného nezabíraly. Pozornost se proto přesunula na jeho voliče, přestože nenávislné příznivce Sanders otevřeně odsuzoval. Argument se netýkal

¹¹⁰ Marcetic 6. 7. 2020 [online].

¹¹¹ Waldman 23. 1. 2020 [online].

¹¹² Waldman 15. 8. 2019 [online].

¹¹³ Rubin 5. 2. 2019 [online].

¹¹⁴ Lockhart 15. 1. 2020 [online].

¹¹⁵ Rubin 3. 1. 2020 [online].

¹¹⁶ Milbank 2. 4. 2019 [online].

¹¹⁷ Keith 8. 2. 2016 [online].

¹¹⁸ Flood 27. 1. 2020 [online].

politických postojů, bylo jej ale těžké adresovat jako smyšlený kvůli nemožnosti dokázat, kdo na internetu jsou a nejsou Sandersovi voliči. Už tou dobou bylo však známo, že tato komunita nereprezentuje jeho hnutí.¹¹⁹ Harvardská studie později zanalyzovala, že voliči vermontského senátora nejsou na internetu o nic víc nepřátelští než voliči jiných kandidátů.¹²⁰

Tento dezinformační styl se zakládal mnohem více na uvedených nepodložených tvrzeních, subjektivních názorech, manipulaci s daty nebo vyvrácených argumentech.¹²¹ Některá další média zašla i do zkreslování citací, například Daily Beast vydalo článek o tom, že Bernie Sanders v roce 1972 chválil guvernéra George Wallace, jenž byl zastáncem segregace. V článku ovšem spojili citace, které nenásledovaly za sebou, takže z tvrzení pak vyplývalo, že Sanders choval sympatie k Wallacovi a chce v politice více takových osobností.¹²² Sanders přitom přirovnával Wallace k Hitlerovi a v kontextu citace varoval před typy politiků, kteří využívají společenské deprese a nacionalismu pro vlastní prospěch.¹²³ Sanders tento přístup médií popsal ve své knize *Our Revolution*. Dle něj nejde médiím o problémy obyčejných lidí, na které se senátorova kampaň zaměřovala, místo toho se věnují hlavně charakteru politika, skandálům, klepům, konfliktům, odhadovaným preferencím apod.¹²⁴

3.6.2 Prezidentská debata primárních voleb 2020

Velký úder dostala média při prezidentské debatě demokratických kandidátů v lednu 2020. Den před ní vydalo CNN zprávu o soukromém rozhovoru z roku 2018 mezi Elizabeth Warren a Bernie Sandersem, při kterém údajně ze strany senátora zaznělo, že „žena nemůže v prezidentských volbách vyhrát“. Citovala přitom nejmenované zdroje, z nichž žádný nebyl u rozhovoru přítomen. Sanders popřel, že by k rozhovoru došlo, to zopakoval i při debatě, kdy mu CNN položilo otázku: „Why did you say that?“ CNN se pak obrátilo na Warren s dotazem: „Sen. Warren, what did you think when Sen. Sanders told you a woman could not win the election?“¹²⁵ Ignorace Sandersovi předešlé odpovědi sice vyvolala v publiku smích, na Twitteru však pár minut na to trendoval hashtag

¹¹⁹ Solis 20. 9. 2019 [online].

¹²⁰ Thomsen 10. 5. 2020 [online].

¹²¹ Hasan 24. 2. 2020 [online].

¹²² Arciga 30. 1. 2020 [online].

¹²³ Fischman 31. 1. 2020 [online].

¹²⁴ Sanders 2016, s. 557.

¹²⁵ Grim 15. 1. 2020 [online].

„CNNisTrash“¹²⁶ a díky incidentu obdržela během noci kampaň Sanderse od voličů největší finanční podporu.¹²⁷ Na CNN se následně snesla silná kritika, The Nation při zhodnocení debaty napsalo: „the big loser of the night was the network that hosted the event. CNN was so consistently aligned against Bernie Sanders that it compromised its claim to journalistic neutrality.“ Reakce přišla také v podobě pádu preferencí Warren, která skončila v primárkách třetí i ve svém vlastním státě, přičemž v dalších zaznamenala ještě větší propad.

Média utrpěla velkou ránu z důvodu, protože spousta voličů díky dobře nachystané odpovědi Warren věřila, že byla kandidátka domluvena se CNN a informaci o soukromém rozhovoru poskytla sama den předem. Šlo navíc o podobnou situaci jako při dříve uvedené debatní kauze se CNN a Hillary Clinton v roce 2016. MSNBC se kritice také nevyhnulo – dokonce i za antisemitistickou rétoriku – protože si po debatě pozvalo odborníci na řeč těla, aby zhodnotila, jestli Sanders lže.¹²⁸

3.6.3 Situace v prvním měsíci primárních voleb

Jak bylo zmíněno v podkapitole 3.2, americká média často používala společného nepřítele a do pádu Sovětského svazu šlo především o komunismus. Kauza Russiagate však tuto rétoriku připomínala a s odkazováním na Rusko nepřestala liberální média ani při primárních volbách. Kandidátka Tulsi Gabbard se například ohradila při jedné z debat proti The New York Times i CNN,¹²⁹ které tvrdily, že je loutkou Ruska („Russian Asset“).¹³⁰ Podobně tomu bylo před primárkami v Nevadě, kdy Washington Post napsal, že se Rusko snaží pomoci kampani Bernieho Sanderse a zdrojem informace byly „zasvěcené zdroje“ („people familiar with the matter“).¹³¹ Stále více lidí vnímalo, že Rusko je médií obviňováno ze všeho nepohodlného,¹³² také proto měla tato obvinění v Nevadě spíše opačný vliv, kdy Sanders vyhrál před svými proti-kandidáty výrazným rozdílem. Po jeho výhře při živém vysílání na MSNBC zaznělo: „This thing is going very well for Vladimir Putin.“¹³³ Matt Taibbi k nařčením napsal: „...the press had no problem repeating the story, because why not? The notion that Russians want to help Sanders

¹²⁶ Keogan 15. 1. 2020 [online].

¹²⁷ Grim 15. 1. 2020 [online].

¹²⁸ Mujezinovic 18. 1. 2020 [online].

¹²⁹ Corasaniti 15. 10. 2019 [online].

¹³⁰ Greenwald 3. 2. 2019 [online].

¹³¹ Harris 21. 2. 2020 [online].

¹³² Taibbi 24. 2. 2020 [online].

¹³³ Relman 23. 2. 2020 [online].

always fit nicely into establishment propaganda.“¹³⁴ Upřednostňování vlastních zájmů médií si začala všimát veřejnost více než v roce 2016, což shrnula bývalá moderátorka MSNBC Krystal Ball: „When you are a threat to the political establishment, you are inherently a threat to the careers of journalists who rely on access to that political establishment. [...] And so, strange graphics are made that just happen to exclude you, fact checks are written that don't seem to arrive at the facts at all, coverage vacillates from total blackout to wild smears. Candidates who don't conform may be exactly what the country needs, but they are precisely what the media scorns.“¹³⁵

Média ovšem ztratila moc ovládat chod voleb, jak bylo zřejmé již v roce 2016. Sandersovi se dostávalo velké podpory právě ve chvílích, kdy na něj média útočila nejvíce, ať už šlo o finanční podporu kampani v moment, kdy se jej snažilo CNN ponížít při debatě, nebo voličskou účastí v Nevadě i po článku Washington Postu o Rusku.¹³⁶ Jeho kampaň poukazovala na nefunkční systém, a čím více tento systém média bránila, tím více se stávala nepřítelem pro voliče. Matt Taibbi napsal, že demokratická strana těží z mediální rétoriky, jenže voliči se začali obracet proti této straně stále víc, čímž trpěla i média: „Through decades of corporate giveaways, trickle-up economics, pointless wars, and authoritarianism, they've failed the entire population. They are the ones directly threatened by any hint that the population is awakening to its decades-long disenfranchisement. They are also the ones who benefit most from 'disinformation.' Who's trying to divide us? Our own leaders, and as results like the Nevada primary show, the public now knows it.“¹³⁷

Zejména v prvním měsíci primárek – od Iowy po Jižní Karolínu – se projevilo viditelné zaujetí ze strany médií, které dávalo především progresivním voličům důvod jim důvěřovat stále méně. Nešlo jen o samotné dezinformační zprávy, ale také o stylizování vysílání způsobem, který měl dát najevo, že Bernie Sanders bude znamenat konec Spojených států. CNN vysílalo například segment s názvem: „Can either coronavirus or Bernie Sanders be stopped?“¹³⁸ MSNBC zase po Sandersově výhře v Nevadě přirovnalo výsledek voleb k dobytí Francie nacisty.¹³⁹ Chris Matthews z MSNBC se vyjádřil podobně už pár dní předtím, kdy ve vysílání mluvil o tom, že kdyby západ prohrál studenou válku, tak by možná probíhaly popravy v Central Parku,¹⁴⁰ čímž odkazoval na to, že je Sanders

¹³⁴ Taibbi 24. 2. 2020 [online].

¹³⁵ Ball 7. 9. 2019 [online].

¹³⁶ Gamio 23. 2. 2020 [online].

¹³⁷ Taibbi 24. 2. 2020 [online].

¹³⁸ Wright 29. 2. 2020 [online].

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Levine 8. 2. 2020 [online].

socialista. Kvůli tomu byl senátor médií často označován jako zastávce totalitních režimů, přestože se vůči nim vyhrazoval. Kritizován byl například za vyjádření chvály vzdělávacího systému na Kubě sestaveného Fidelem Castrem, přestože o dvanáct let dříve byl za stejnou poznámku ohledně této politiky Barack Obama médií vyzdvihován.¹⁴¹

3.6.4 Odstoupení Bernieho Sanderse

Propad důvěryhodnosti médií v průběhu primárních voleb provázela nelibost části demokratických voličů podporovat nadále svou stranu.¹⁴² Spousta voličů Sanderse byla navíc přesvědčena, že volby byly zmanipulované¹⁴³ a média byla tak viděna mnohými voliči jako „komplic“ manipulace. Tuto pozici navíc potvrzovala i po odstoupení senátora například tím, že CNN při vysílání o Sandersově proslovu po konci kampaně tvrdila, že neřekl o budoucím kandidátovi Bidenovi „nic hezkého“ a nenabídl se, že s ním bude spolupracovat. Bernie Sanders při své řeči uvedl: „Today I congratulate Joe Biden, a very decent man who I will work with to move our progressive ideas forward.“¹⁴⁴ Po stále silnější podpoře Joe Bidena ze strany Sanderse se rétorika demokratů o odstoupeném kandidátovi změnila, čímž na něj přestala útočit i média.¹⁴⁵ Analýza v *In These Times* nicméně porovnávala negativní pokrytí Sanderse a Bidena ze strany CNN v důležitých momentech voleb a uvedla, že CNN pravděpodobně hrálo roli v Bidenově cestě za nominací.¹⁴⁶

3.7 Dopady důvěryhodnosti

Údaje v této podkapitole čerpají především ze společného průzkumu analytické společnosti Gallup a organizace Knight Foundation. Studie byla ukončena v únoru 2020.¹⁴⁷

Důvěra v média se ve Spojených státech měnila v posledních letech silně v závislosti na stranické příslušnosti voličů. Volební rok 2016 zaznamenal kvůli propadu důvěry republikánských voličů největší ztrátu důvěry celkově – až 32 %. Počet samotných republikánských voličů spadl totiž z 32 % v roce 2015 na 14 % v roce 2016. Tento skok je připisován nástupu Donalda Trumpa na politickou scénu a jeho útokům na média. Demokraté naopak věřili médiím od roku 2016 mnohem více, protože v nich viděli

¹⁴¹ Conley 24. 2. 2020 [online].

¹⁴² Smith 29. 8. 2020 [online].

¹⁴³ Miller 5. 3. 2020 [online].

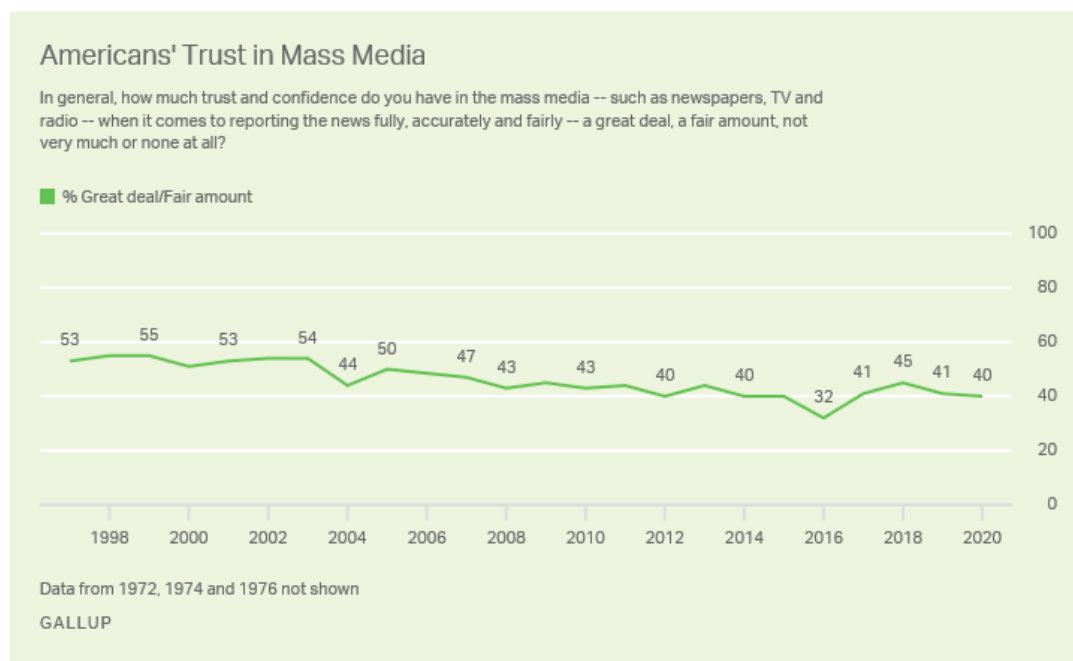
¹⁴⁴ Baragoga 8. 4. 2020 [online].

¹⁴⁵ Ember 16. 4. 2020 [online].

¹⁴⁶ Caicedo 9. 3. 2020 [online].

¹⁴⁷ Gallup 2020.

důležitou součástí boje proti Donaldu Trumpovi. To však neplatilo pro nezávislé voliče, kteří si udržovali nízkou důvěru – v roce 2018 věřilo médiím pouze 40 %, v roce 2020 tomu bylo 36 %. Po roce 2018 začala mírně klesat důvěra i u demokratických voličů, udržela se ale nad 70 %. Celkově však důvěra všech dotazovaných klesla ze 45 % v roce 2018 na 40 % v roce 2020. Je tedy vidět, že za nejznatelnějšími změnami stojí hlavně nástup Trumpa a jeho vliv na své voliče i na demokraty, přesto menší výkyvy jsou nutné připisat i dalším vlivům včetně chování médií.

Obr. 1: Důvěra veřejnosti v média (Gallup, 2020)

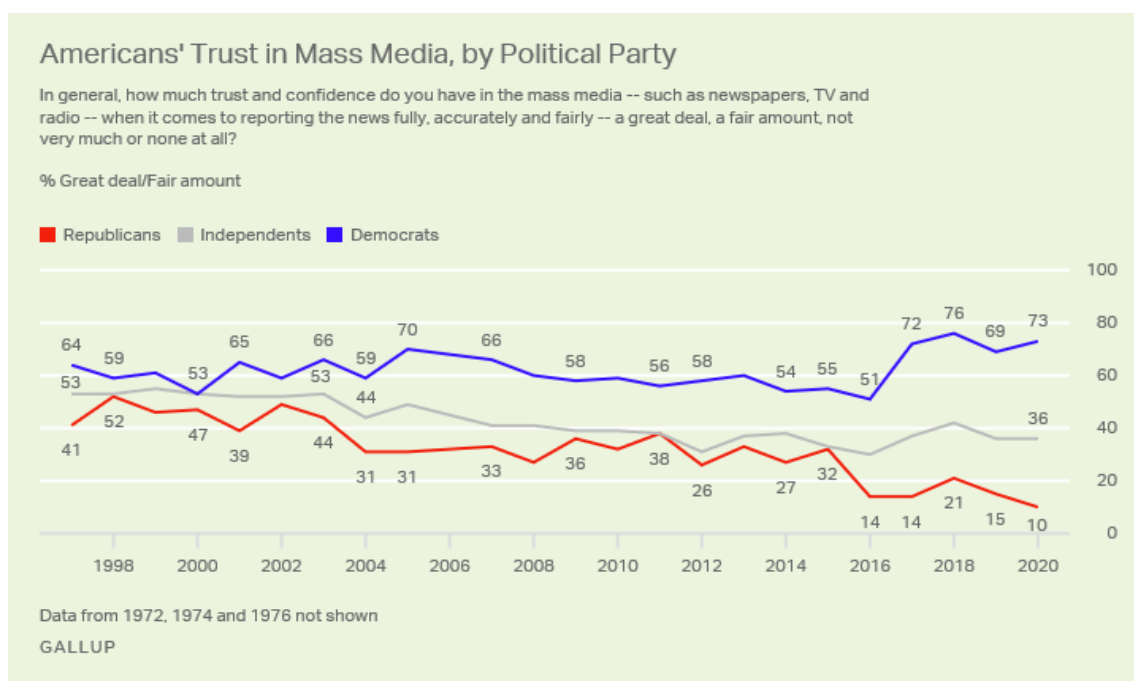
Dlouhodobý pád důvěry v média od roku 2004 je důležitým bodem, proč je 40 % v roce 2014 odlišných od 40 % na začátku roku 2020. První rok, kdy důvěra v média padla pod 50 %, byla zapříčiněna invazí do Iráku (2003) a následnými odhaleními o manipulaci a lžích včetně oficiálního důvodu vstupu do války, tedy že má Irák v moci zbraně hromadného ničení. V roce 2004 se zjistilo, že Hussain zničil poslední zbraně hromadného ničení více než deset let před invazí.¹⁴⁸ Celá kauza byla stěžejní pro kritičtější přístup Američanů vůči médiím. Jak bylo zmíněno, pád na 32 % byl zapříčiněn Trumpovým vlivem na své voliče, zatímco vzestup důvěry u demokratů byl způsoben více než samotnými médií strachem o zachování demokracie.¹⁴⁹ To vyústilo ve volání demokratických voličů po sjednocení a podpoře institucí, které se Trump snažil zdiskreditovat, předně tedy média.¹⁵⁰ Z toho důvodu můžeme pozorovat extrémní nárůst

¹⁴⁸ Borger 7. 10. 2004 [online].

¹⁴⁹ Debenedetti 17. 3. 2017 [online].

¹⁵⁰ Greenslade 7. 10. 2016 [online].

důvěry demokratů ihned po nástupu Donalda Trumpa k moci. Je pravděpodobné, že tato důvěra se znovu sníží s demokratickým prezidentem Joem Bidem, kdy demokraté budou znovu více věřit prezidentovi a neuvidí v něm hrozbu demokracie. Stejně tak se počet respondentů, kteří nevěří médiím „vůbec“, zvedl z 28 % v roce 2019 na 33 % v roce 2020, což je největší v historii.¹⁵¹ Pád na 40 % na začátku roku 2020 je tak nebezpečnější, než byl v roce 2014. To podporuje i fakt, že po konci této studie zaznamenal rok 2020 nelibost části demokratických a nezávislých voličů vůči médiím kvůli primárním volbám, jak bylo uvedeno v předchozí podkapitole. Jak navíc bude zmíněno dále, na pád důvěry měla vliv i krize koronaviru a vzestup protestů za rasovou spravedlnost.

Obr. 2: Důvěra veřejnosti v média podle stranické příslušnosti (Gallup, 2020)

Je třeba také zmínit, že se u demokratů měnilo, do jaké míry médiím věří. Zatímco v roce 2019 „zcela“ věřilo médiím 24 % demokratů, v roce 2020 to bylo už jen 16 % a mnoho se přesunulo pod „spíše důvěřují“. U nezávislých voličů to byl pak v kolonce „zcela věří“ propad z 9 % na 6 %. Tato analýza zároveň podotýká, že současný stav neukazuje žádné známky toho, že by se měla důvěra Američanů začít znovu zvyšovat. Celých 83 % respondentů si navíc myslí, že média jsou zaujatá, a více než 50 % vnímá zaujetí i u zpravodajského zdroje, na nějž spoléhají nejvíce. Američané také předpokládají, že nesprávné informace jsou předávány úmyslně – 52 % respondentů si myslí, že jde o nepřesné předávání faktů, dle 28 % si je zpravodajství zcela vymýšlí.

¹⁵¹ Brenan 30. 9. 2020 [online].

Stejně tak je vhodné přihlédnout k věku dotazovaných. Pozitivnější smýšlení o médiích si udržují spíše lidé nad 65 let. Mezi respondenty pod 30 let má příznivý pohled na média pouhých 20 %, což se dá připsat bezpochyby snadnějšímu přístupu k informacím na internetu, také ale tomu, že mladí voliči tvořili základnu Bernieho Sanderse. Nedůvěra v média ze strany mladých Američanů vyústila v přesun diváků k žurnalistickým pořadům mimo tradiční média,¹⁵² která zažívají především v roce 2020 obrovský rozmach na platformách Youtube a Twitch.¹⁵³ Celých 81 % respondentů si myslí, že zpravodajská média jsou nutná pro funkční demokracii, a tak se především mladší generace uchyluje k této alternativě, pokud mají pocit, že jim informační hodnotu neposkytují mainstreamová média.

Tato analýza byla ukončena v únoru 2020 a na její výsledky ještě tedy neměla vliv celosvětová pandemie ani protesty „Black Lives Matter“. Na začátku roku 2021 dle dat společnosti Edelman, jež ve svých průzkumech uváděla důvěru v média vždy nad 50 %, zaznamenala v roce 2021 poprvé v historii propad na 46 %. Vycházelo z nich také, že si 58 % Američanů myslí, že jsou média více zaměřena na prosazování vlastní ideologie nebo politické pozice než na informování veřejnosti.¹⁵⁴ Politická situace Spojených států v roce 2020, v čele s masovými protesty, pandemií, volbami či zpopularizováním různých konspiračních teorií,¹⁵⁵ se tak podepsala na dalším klesání důvěry. Z hlediska sledovanosti pak zaznamenalo po inauguraci Joea Bidena CNN velké ztráty i v hlavním vysílacím čase,¹⁵⁶ což by mohlo být tím, že se bez Trumpa v Bílém domě bude méně lidí zajímat o politické dění. Největší propad ve sledovanosti za posledních dvacet let totiž zažilo i Fox News.¹⁵⁷ Dlouhodobé dopady ratingů stanic zatím však nelze zcela odhadnout.

Jak pandemie posílila nedůvěru v média, bylo znatelné z analýzy, která zjišťovala, jaké instituce dle občanů nejlépe zvládají krizi. Přístup Donalda Trumpa po vypuknutí pandemie schvalovalo 60 %, níže pak byl pouze kongres s 59 % a na posledním místě média se 44 %. Přestože prezident zlehčoval nebezpečí koronaviru různými způsoby, po konci dubna jeho přístup stále schvalovalo ještě 50 % a média klesla na 41 %. Pro srovnání, 93 % respondentů schvalovalo, jak situaci zvládají lokální nemocnice, a hlavní imunolog Dr. Fauci se pohyboval téměř u 80 %.¹⁵⁸

¹⁵² Ball 2020, s. 65.

¹⁵³ Lorenz 10. 11. 2020 [online].

¹⁵⁴ Salmon 21. 1. 2021 [online].

¹⁵⁵ Steck 5. 2. 2021 [online].

¹⁵⁶ Bridge 1. 2. 2021 [online].

¹⁵⁷ Sommerlad 11. 2. 2021 [online].

¹⁵⁸ Younis 1. 5. 2020 [online].

Přestože důvěra u demokratických voličů nebyla v období Trumpova prezidentství negativně zasažena, pokles důvěry demokratů v integritu médií můžeme pozorovat stabilně od roku 2018 a to v každé velké médium v čele se CNN a MSNBC. Tedy i mnoho z těch, kteří věří alespoň částečně médiím, panuje skepse vůči jejich spolehlivosti a objektivitě. Tato skepse se v průběhu pandemické krize prohlubovala a je momentálně na historickém dnu.¹⁵⁹

3.8 Mediální rozdělování demokratů a republikánů

Svalování viny na někoho jiného je častá forma manipulace. Tato technika funguje v médiích na principu „my vs. oni“.¹⁶⁰ Americká zpravodajství se dle Matta Taibbiho takto věnují tzv. prodávání nenávisti, tedy informování zaměřené proti druhé straně. Dokud je veřejnost zaneprázdněna nenávistí vůči „těm druhým“, je méně soustředěná na komplexní problémy společenského a politického dění. Dle Taibbiho to neznamená, že právě z tohoto důvodu se novináři na tomto procesu podílí, je ale díky tomu umožněno komerčním médiím ve Spojených státech operovat: „Does anyone seriously believe that powerful people would allow truly dangerous ideas to be broadcast on TV? The news today is a reality show where you're part of the cast: America vs. America, on every channel.“¹⁶¹

V americkém mediálním prostoru tak existují protipóly, na které může druhá strana mířit – republikáni/demokraté, liberalismus/konzervatismus, levice/pravice.¹⁶² To se pak projevuje ve způsobu předávání informací. Pokud může být z aktuální kauzy obviněna druhá politická strana, informace je předána, pokud ne, informaci je věnována menší pozornost.¹⁶³ Moderní doba médií je navíc zaměřena na rychlé zpracování aktuálních témat a na senzace, které přitáhnou diváky. Dlouhotrvající investigativní žurnalistika se začala z amerických médií vytrácet, a tak si média v rámci aktuálních témat více třídí příběhy, kterým se budou věnovat a kterým ne.¹⁶⁴ Analýza v předešlé podkapitole navíc uvedla, že Američané jsou si tohoto rozdělování médií vědomi – většina je přesvědčena o alespoň částečném podílu médií na polarizaci pravice a levice (83 %).¹⁶⁵

¹⁵⁹ Piacenza 22. 4. 2020 [online].

¹⁶⁰ Gregor 2018, s. 61.

¹⁶¹ Taibbi 2019, s. 52.

¹⁶² Tamtéž, s. 53.

¹⁶³ Tamtéž, s. 59.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 57.

¹⁶⁵ Gallup 2020.

Jakým způsobem takové informování znemožňuje společnosti se soustředit na jiné dění, můžeme pozorovat například u fenoménu „cancel culture“.¹⁶⁶ Jak bylo uvedeno v první kapitole, propaganda dokáže určitý společenský proud zveličit a zintenzivnit, což se děje právě v souvislosti s tímto termínem. Ten nyní používají konzervativní média pro různé aféry, aby byla odvedena pozornost od skutečných problémů. Cancel culture se stala stejným rozptylovacím manévrem jako Trumpovo označování jakékoliv kritiky „fake news“.¹⁶⁷ Takové rozptýlení se hodí právě ve chvíli, kdy se média chtějí vyhnout podstatnějším informacím, protože jsou nevhodná pro jejich politickou příslušnost, jak uvedl Taibbi. Příkladem je výpověď ředitele FBI ohledně nepokojů v Kapitole 6. ledna 2021, kterou vzhledem k důležitosti většina médií pokrývala. Pravicová média tomu však mnoho pozornosti nevěnovala, protože výpověď potvrzovala účast pravicových extremistů, a místo toho mluvila o uměle vyvolané „cancel culture“ kauze o stažení šesti dětských knih s rasistickým podtextem z prodeje.¹⁶⁸

Efektivnost svalování viny na druhé bez vysvětlení komplexnější situace se ukázala také s vzestupem protestů hnutí „Black Lives Matter“. Pravicová média se soustředila na témata rabování a násilí, aby zdiskreditovala hnutí, a z nepokojů obviňovala demokracii.¹⁶⁹ Podporovala tím Trumpovu dezinformační rétoriku o násilných „anarchistech a antifašistech“.¹⁷⁰ Liberální zpravodajství se při začátkách protestů také soustředila spíše na nepokoje a méně na kontext hnutí,¹⁷¹ přičemž opět zazněla i teorie, že za situací stojí Rusko.¹⁷² Záběry nepokojů přitahovaly více diváků, a tak mělo právě takové vysílání přednost před věrnějším poskytnutím informací, jako například že protesty „Black Lives Matter“ byly z 93 % pokojnými.¹⁷³ Malé procento nepokojů upoutalo však často největší pozornost médií, takže pak toto procento pro mnohé reprezentovalo samotné hnutí.¹⁷⁴ Svalování viny na jiné a určitá skandálnost tak přispěla k antipatii občanů vůči demonstracím. Stranického narativu se musela obě spektra médií držet i v případech, jako byla střelba Kyle Rittenhouse, který zabil dva protestanty a jednoho postřelil. Fox News střelbu obhajovalo, liberální média ji odsoudila, obě strany ale předávaly názorové pokrytí události, protože se o situaci mnoho nevědělo, a kvůli nutnosti o kauze informovat

¹⁶⁶ Fila 13. 8. 2020 [online].

¹⁶⁷ Goldmacher 28. 2. 2021 [online].

¹⁶⁸ Rupar 2. 3. 2021 [online].

¹⁶⁹ Limbaugh 29. 8. 2020 [online].

¹⁷⁰ Naishadham 30. 7. 2020 [online].

¹⁷¹ Avlon 31. 5. 2020 [online].

¹⁷² Schwartz 1. 6. 2020 [online].

¹⁷³ Mansoor 5. 9. 2020 [online].

¹⁷⁴ Hauck 24. 10. 2020 [online].

co nejdříve se ve veřejném prostoru vyskytla spousta dezinformací.¹⁷⁵ Pro některé se proto stal střelec extrémistou, pro druhé hrdinou. Nejpopulárnější moderátor Fox News Tucker Carlson podobně obhajoval útok Trumpových příznivců na Kapitol tím, že jde o frustrované občany, kteří cítí, že je něco špatně, zatímco o „Black Lives Matter“ mluvil jako o násilném davu, který ohrožuje každého Američana, a hnutí popsal jako tyranii a útlak obyčejných lidí.¹⁷⁶

Propast v důvěře médií je momentálně mezi demokraty a republikány největší v historii.¹⁷⁷ Rozdělování na dvě strany tuto nenávist prohlubuje, a přestože Američané vnímají zaujatost médií, účinnost šíření nenávisti je znatelná právě z momentálního rozkolu americké společnosti. Tento rozkol je dán méně politickými postoji a více pouhým rozdělením na štítky jako „liberál“ a „konzervativec“.¹⁷⁸ Dle Chomského a Hermana média využívají rétoriky o společném nepříteli a Taibbi potvrzuje, že společným nepřítelem se po pádu Sovětského svazu stala především druhá politická strana. Pád důvěry pak zapříčiňuje, že si diváci stále více všimají zaujetí k jedné části politického spektra místo lepšího informování voličské veřejnosti.¹⁷⁹

¹⁷⁵ Allam 28. 8. 2020 [online].

¹⁷⁶ Wemple 7. 1. 2021 [online].

¹⁷⁷ Brennan 30. 9. 2020 [online].

¹⁷⁸ Devlin 21. 1. 2021 [online].

¹⁷⁹ Ball 2020, s. 62.

Závěr

Tato práce měla poskytnout náhled na širší pojetí dezinformací a jejich vliv na odvrácení veřejnosti od tradičních zpravodajských médií. Zaměření na mediální prostor Spojených států poskytlo možnost pozorovat tento dezinformační vliv kvůli proměně médií po nástupu Donalda Trumpa na politickou scénu. Ten v roce 2016 na otázku, proč tolik útočí na média, odpověděl: „Aby vám nikdo nevěřil“. Jak moc velký podíl na částečném splnění tohoto cíle je skutečně jeho zásluha a nakolik to náleží samotnému chování médií či těch, kteří na jejich nepoctivost upozorňovali, neexistuje zcela jednoznačná odpověď. Prezidentství Trumpa však často i bez jeho přičinění odhalovalo zaujatost médií otevřeněji než kdy dřív.

Dezinformační chaos od roku 2016 liberální média nezpochybnitelně poškodil. Propaganda, dezinformace a zaujetí jsou sice ze strany největšího pravicově konzervativního zpravodajství Fox News znatelnější a extrémnější, nicméně je pak o to větší nátlak na levicově a středově liberální média, aby jim vytvářela objektivnější a faktualnější protipól. Ne vždy to však splňují. Znaky dezinformací popsané v druhé kapitole můžeme pozorovat v různé podobě i v americkém mainstreamovém zpravodajství – clickbaity jako srovnávání koronaviru a Sanderse, manipulace obrazem/grafikou, poskytnutí jen vybraných informací, špatně vyložené citace, extrémní působení na emoce, anonymní nebo „zasvěcené zdroje“, které nemohou být věrohodně ověřeny, spekulace či zaujaté a výrazně subjektivní posuzování informací. Tento způsob dezinformování je v souladu s komerčními zájmy médií. Voliči si tohoto zaujetí všímají stále více, čímž roste jejich nedůvěra vůči médiím.

Na příkladech uvedených v druhé kapitole bylo možné pozorovat, že jednoduchý způsob, jak zjistit pravdivost informace, je její ověření jinými zdroji nebo pochopení nutného kontextu. To je však v americkém mediálním prostoru náročnější – dezinformace popsané v třetí kapitole nevychází z dezinformačních webů, ale z mainstreamových médií, od kterých se takové informace budou šířit dále a bude se s nimi pracovat jako s ověřenými fakty. Zároveň se takové informace v tomto mediálním prostoru hůře vyvracejí z důvodů uvedených v podkapitole 3.8, tedy že si média vybírají raději témata, která poškodí druhou stranu. To může vést i k tomu, že se nyní mladá generace přesouvá k internetové době žurnalistu.

V podkapitole 3.7 bylo uvedeno, že si je většina Američanů vědoma podílu médií na rozdělování voličů, což podporuje nepříznivý pohled na zpravodajství. Studie, ze které podkapitola vychází, poukazuje na pád důvěry v média pouze do začátku roku 2020. Z toho důvodu bylo v této práci věnováno více prostoru primárním volbám 2020 a událostem, které vedly k dalšímu prohloubení nedůvěry v média. Pandemická krize negativní postoj veřejnosti vůči médiím více podpořila. Polarizace voličů a Trumpův politický vzestup zapříčinil pád důvěry mezi republikány, je ovšem pravděpodobné, že bude klesat podpora médií i mezi demokraty, protože již nevidí nebezpečí v narušování této instituce ze strany prezidenta.

Dominance neregulovaných komerčních médií neslouží tedy nutně jako součást zdravé demokracie, pokud komerční zájmy převládají nad zájmy objektivního informování veřejnosti. Určitým řešením může být alternativa takovým zpravodajstvím, například ve formě veřejnoprávních médií, nebo mediální regulace. Ztráta důvěry a integrity zpravodajských médií je pak nebezpečím pro dobře informovanou voličskou veřejnost, protože jsou tato média mezi blogy, sociálními sítěmi, dezinformační weby atd. stále nejdůvěryhodnějším zdrojem informací.

Bibliografie

Prameny

Agiesta, Jennifer. „CNN poll: Bernie Sanders surges to join Biden atop Democratic presidential pack“. *edition.cnn.com*. 22. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/01/22/politics/cnn-poll-sanders-biden-january-national/index.html>.

Agiesta, Jennifer. „CNN poll: Sanders and Warren fight for home field in New Hampshire“. *edition.cnn.com*. 29. 10. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2019/10/29/politics/new-hampshire-poll-2020-cnn/index.html>.

Anonym. „Katedrála Notre-Dame byla zapálena už jako druhá křesťanská stavba v pořadí za poslední měsíc! Pařížská policie dosud marně pátrá po žhářích z kostela sv. Sulpicia, kde probíhalo natáčení Šifry mistra Leonarda v napojení na templářskou legendu! Po střelci z Christchurch a po videu Rammstein je tu další odkaz na Templáře! Fotografie z Notre-Dame odhalila děsivé proroctví Templářů o nebesích Boha v plamenech!“.
aeronet.cz. 16. 4. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/katedrala-notre-dame-byla-zapalena-uz-jako-druha-krestanska-stavba-v-poradi-za-posledni-mesic-parizska-policie-dosud-marne-patra-po-zharich-z-kostela-sv-sulpicia-kde-probihalo-nataceni-sifry/>.

Anonym. „Mládež chodí za školu, demonstruje za klima, okřikuje rodiče, ale když přijde do obchodáku... Petr Robejšek vytáhl drtivá data“. *Parlamentnilisty.cz*. 22. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Mladez-chodi-za-skolu-demonstruje-za-klima-okrikuje-rodice-ale-kdyz-prijde-do-obchodaku-Petr-Robejsek-vytahl-drtiva-data-614450>.

Arciga, Julia. „Bernie Sanders' 1972 Comments on Segregationist Governor Resurface“. *thedailybeast.com*. 30. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.thedailybeast.com/bernie-sanders-described-segregationist-george-wallace-as-sensitive-in-1972-article>.

Avlon, John. „As America burns, riots play into Trump's hands“. *edition.cnn.com*. 31. 5. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/05/31/opinions/carnage-trump-right-and-wrong-answers-avlon/index.html>.

Baragoga, Justin. „CNN Anchor Says Bernie 'Didn't Say Anything Nice' About Biden – Minutes After Sanders Did Just That“. *thedailybeast.com*. 8. 4. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.thedailybeast.com/cnn-anchor-john-king-says-bernie-didnt-say-anything-nice-about-biden-minutes-after-sanders-did-just-that>.

Benen, Steve. „Clinton points to 2008 model as a 2016 template“. *msnbc.com*. 26. 4. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.msnbc.com/rachel-maddow-show/clinton-points-2008-model-2016-template-msna839306>.

Boot, Max. „Opinion: Here are 18 reasons Trump could be a Russian asset“. *washingtonpost.com*. 13. 1. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/here-are-18-reasons-why-trump-could-be-a-russian-asset/2019/01/13/45b1b250-174f-11e9-88fe-f9f77a3bcb6c_story.html.

Borger, Julian. „There were no weapons of mass destruction in Iraq“. *theguardian.com*. 7. 10. 2004. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2004/oct/07/usa.iraq1>.

Bridge, Gavin. „CNN Primetime Ratings Fall Back To Earth In First Post- Trump Week“. *variety.com*. 1. 2. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/vip/cnn-primetime-ratings-fall-post-trump-1234897869/>.

Cemper, Jan. „HOAX: Muž v muslimském oděvu se procházel během požáru po katedrále Notre-Dame“. *manipulátoři.cz*. 17. 4. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/hoax-muz-v-muslimskem-odevu-se-prochazel-behem-pozaru-po-katedrale-notre-dame/>.

CNN. *CNN analyst: 18 reasons why Trump may be a Russian Asset* [video]. USA, 2019. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=W2DxiDNRhzc&ab_channel=CNN.

Conley, Julia. „Amid Right-Wing Effort to Smear Sanders Over Cuba Comments, Campaign Issues Reminder That Obama Said the Same Thing“. *commondreams.org*. 24. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.commondreams.org/news/2020/02/24/amid-right-wing-effort-smear-sanders-over-cuba-comments-campaign-issues-reminder>.

Corasaniti, Nick, Vigdor, Neil. „Tulsi Gabbard, Asked at Debate About Syria, Attacks the Media“. *nypost.com*. 15. 10. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2019/10/15/us/politics/tulsi-gabbard-russian-asset-assad.html>.

Daniels, Eugene. „Yang lashes out at MSNBC“. *politico.com*. 25. 11. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.politico.com/news/2019/11/25/yang-msnbc-2020-bias-073617>.

Debenedetti, Gabriel. „Democrats sound alarm against Trump“. *politico.com*. 17. 3. 2017. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.politico.com/story/2016/03/democrats-donald-trump-alarm-220910>.

Ember, Sydney. „The Democratic Establishment Suddenly Loves Bernie Sanders“. *nytimes.com*. 16. 4. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/04/16/us/politics/bernie-sanders-joe-biden-democrats.html>.

Feuerherd, Ben. „Rachel Maddow's ratings plummet since conclusion of Mueller probe“. *nypost.com*. 28. 3. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://nypost.com/2019/03/28/rachel-maddows-ratings-have-plummeted-since-conclusion-of-mueller-probe/>.

Fila, Kamil. „Filmový kritik Kamil Fila: Jak zrušit ‚kulturu rušení‘“. *flowee.com*. 13. 8. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.flowee.cz/civilizace/8083-filmovy-kritik-kamil-fila-jak-zrusit-kulturu-ruseni>.

Fisher, L. Anthony. „Hillary Clinton keeps blaming Bernie Sanders, but he's not the reason she lost to Trump in 2016“. *businessinsider.com*. 22. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/hillary-clinton-blames-bernie-sanders-but-not-reason-lost-2016-2020-1>.

Fischman, Edward. „When Bernie compared George Wallace to Adolf Hitler (and predicted rise of Reagan & Trump)“. *dailykos.com*. 31. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.dailykos.com/stories/2020/1/31/1915511/-When-Bernie-compared-George-Wallace-to-Adolf-Hitler-and-predicted-rise-of-Reagan-Trump>.

Flood, Brian. „MSNBC's Chris Matthews suggests Bernie Sanders wouldn't stop his car to help an injured person“. *foxnews.com*. 27. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.foxnews.com/media/msnbcs-chris-matthews-suggests-bernie-sanders-wouldnt-stop-to-help-an-injured-person>.

Gamio, Lazaro. „How Bernie Sanders Won Nevada“. *nytimes.com*. 23. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/interactive/2020/02/23/us/politics/2020-nevada-caucus-winners.html>.

Goldmacher, Shane, Plott, Elaina. „CPAC Takeaways: Trump Dominates, and DeSantis and Noem Stand Out“. *nytimes.com*. 28. 2. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/02/28/us/politics/cpac-trump-kristi-noem.html>.

Greenslade, Roy. „Donald Trump as president 'would be a threat to press freedom' “. *theguardian.com*. 17. 10. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/greenslade/2016/oct/17/donald-trump-as-president-would-be-a-threat-to-press-freedom>.

Greenwald, Glenn. „NBC News, to Claim Russia Supports Tulsi Gabbard, Relies on Firm Just Caught Fabricating Russia Data for the Democratic Party“. *theintercept.com*. 3. 2. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://theintercept.com/2019/02/03/nbc-news-to-claim-russia-supports-tulsi-gabbard-relies-on-firm-just-caught-fabricating-russia-data-for-the-democratic-party/>.

Grim, Ryan et al. „At the Iowa Debate, Bernie Sanders's Most Vociferous Opponent Was CNN“. *theintercept.com*. 15. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://theintercept.com/2020/01/15/bernie-sanders-cnn-iowa-debate/>.

Griswold, Alex. „CNN Formally Severs Ties With Donna Brazile: 'Completely Uncomfortable' With Question-Sharing“. *mediace.com*. 31. 10. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.mediaite.com/tv/cnn-formally-severs-ties-with-donna-brazile-completely-uncomfortable-with-question-sharing/>.

Harris, Shane. „Bernie Sanders briefed by U.S. officials that Russia is trying to help his presidential campaign“. *washingtonpost.com*. 21. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/national-security/bernie-sanders-briefed-by-us-officials-that-russia-is-trying-to-help-his-presidential-campaign/2020/02/21/5ad396a6-54bd-11ea-929a-64efa7482a77_story.html.

Hasan, Mehdi. „Finally, Can We All Agree? Everything We Were Told About Bernie Sanders Was Wrong“. *theintercept.com*. 24. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://theintercept.com/2020/02/24/bernie-sanders-electability/>.

Chlubná, Tereza. „Policie hlásí nárůst kriminality v Česku, přibylo i vražd. Loni řešila téměř 200 tisíc trestných činů“. *irozhlas.cz*. 16. 1. 2020 [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kriminalita-v-cesku-cesko-policie-trestne-ciny-2019_2001161127_ako.

Keith, Tamara. „5 Ways Bernie Sanders And Donald Trump Are More Alike Than You Think“. *npr.org*. 8. 2. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.npr.org/2016/02/08/465974199/what-do-sanders-and-trump-have-in-common-more-than-you-think>.

Keogan, Natalia. „#CNNisTrash Trends on Twitter After Apparent Anti-Bernie Bias in Last Night's Debate“. *pastemagazine.com*. 15. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.pastemagazine.com/politics/bernie-sanders/cnntrash-makes-the-rounds-on-twitter-after-appar/>.

Klaus, Václav. „KLAUS: Nezapomínejme na hrozbu masové migrace. Covid ji vytlačil z naší pozornosti“. *lidovky.cz*. 13. 2. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/klaus-nezapominejme-na-hrozbu-masove-migrace-covid-ji-vytlacil-z-nasi-pozornosti.A210213_091410_ln_nazory_rkj.

Levine, Jon. „Chris Matthews warns of 'executions in Central Park' if socialism wins“. *nypost.com*. 8. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://nypost.com/2020/02/08/chris-matthews-warns-of-executions-in-central-park-if-socialism-wins/>.

Limbaugh, David. „David Limbaugh: Democrats own these riots – blaming Trump won't work“. *foxnews.com*. 29. 8. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.foxnews.com/opinion/democrats-own-riots-cant-blame-trump-david-limbaugh>.

Lockhart, Joe. „Bernie Sanders isn't facing enough scrutiny“. *edition.cnn.com*. 15. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/01/15/opinions/bernie-sanders-2020-scrutiny-test-lockhart/index.html>.

Lorenz, Taylor. „How Hasan Piker Took Over Twitch“. *nytimes.com*. 10. 11. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/11/10/style/hasan-piker-twitch.html>.

Milbank, Dana. „Opinion: Bernie Sanders has emerged as the Donald Trump of the left“. *washingtonpost.com*. 2. 4. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/bernie-sanders-has-emerged-as-the-donald-trump-of-the-left/2019/04/02/66a516f4-5576-11e9-8ef3-fbd41a2ce4d5_story.html.

Miller, S. A, McLaughlin, Seth. „Here's why Bernie bros believe the primary is rigged against Sanders“. *washingtontimes.com*. 5. 3. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.washingtontimes.com/news/2020/mar/5/why-bernie-bros-believe-the-democratic-primary-is-/>.

Mujezinovic, Damir. „MSNBC Brings On 'Body Language Expert' To Prove Bernie Sanders Is Lying“. *inquisitr.com*. 18. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.inquisitr.com/5843567/msnbc-body-language-expert-bernie-sanders/>.

Nutil, Petr. „Vzpouora imigrantů ve Francii? Ne“. *manipulatoři.cz*. 14. 12. 2017. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/vzpouora-migrantu-ve-francii-ne/>.

Okamura, Tomio. „Okamura (SPD): Konflikt je nevyhnutelný, můžeme si pouze zvolit čas a místo“. *parlamentnilisty.cz*. 10. 1. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Okamura-SPD-Konflikt-je-nevyhnutelny-muzeme-si-pouze-zvolit-cas-a-misto-416552>.

Relman, Eliza. „This thing is going very well for Vladimir Putin': Cable news hosts and pundits freak out at Bernie Sanders as he Leads in Nevada“. *businessinsider.in*. 23. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.in/politics/news/this-thing-is-going-very-well-for-vladimir-putin-cable-news-hosts-and-pundits-freak-out-at-bernie-sanders-as-he-leads-in-nevada/articleshow/74262310.cms>.

Rubin, Jennifer. „Opinion: When will Bernie Sanders get the scrutiny that top-tier candidates deserve?“. *washingtonpost.com*. 3. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2020/01/03/when-does-sanders-get-scrutiny-top-tier-candidates-deserve/>.

Rubin, Jennifer. „Opinion: Here's the thing about electability“. *washingtonpost.com*. 5. 2. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/02/05/heres-thing-about-electability/>.

Rubin, Jennifer. „Opinion: Fox News has succeeded — in misinforming millions of Americans“. *washingtonpost.com*. 1. 4. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2020/04/01/fox-news-has-succeeded-misinforming-millions-americans/>.

Rupar, Aaron. „Why Fox News is having a day-long meltdown over Dr. Seuss“. *vox.com*. 2. 3. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.vox.com/2021/3/2/22309176/fox-news-dr-seuss-cancel-culture-fox-news-biden>.

Rutenberg, Jim. „Trump Is Testing the Norms of Objectivity in Journalism“. *nytimes.com*. 7. 8. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/08/08/business/balance-fairness-and-a-proudly-provocative-presidential-candidate.html>.

Schwartz, Ian. „Susan Rice On Violence At Floyd Protests: 'This Is Right Out Of The Russian Playbook'“. *realclearpolitics.com*. 1. 6. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.realclearpolitics.com/video/2020/06/01/susan_rice_on_violence_at_floyd_protests_this_is_right_out_of_the_russian_playbook.html.

Smith, David. „'DemExit': virtual convention aims to create US leftwing alternative“. *theguardian.com*. 29. 8. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/aug/29/demexit-peoples-convention-leftwing-alternative-democrats-republicans>.

Sommerlad, Joe. „'We are lost': Fox News suffers worst ratings in 20 years“. *independent.co.uk*. 11. 2. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/fox-news-ratings-trump-newsmax-b1798081.html>.

Steck, Em, Kaczynski, Andrew. „Marjorie Taylor Greene's history of dangerous conspiracy theories and comments“. *edition.cnn.com*. 5. 2. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/02/04/politics/kfile-marjorie-taylor-greene-history-of-conspiracies/index.html>.

Tantaros, Andrea. „Anita Dunn and the Obama White House: Outfoxed“. *foxnews.com*. 10. 11. 2009. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.foxnews.com/opinion/anita-dunn-and-the-obama-white-house-outfoxed>.

Waldman, Paul. „Opinion: Why Democratic voters need to stop thinking about 'electability' “. *washingtonpost.com*. 15. 8. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/08/15/why-democratic-voters-need-stop-thinking-about-electability/>.

Waldman, Paul. „Opinion: Sanders might actually be the Democratic nominee. Nobody knows if he's electable“. *washingtonpost.com*. 23. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2020/01/23/sanders-might-actually-be-democratic-nominee-nobody-knows-if-hes-electable/>.

Wemple, Erik. „Opinion: Tucker Carlson's racist, riotous double standard“. *washingtonpost.com*. 7. 1. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2021/01/07/tucker-carlsons-racist-riotous-double-standard/>.

Wiener, Jon. „Relax, Donald Trump Can't Win“. *thenation.com*. 21. 7. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.thenation.com/article/archive/trump-cant-win/>.

Wright, Matthew. „CNN's Michael Smerconish is slammed for comparing Senator Bernie Sanders to the CORONAVIRUS, asking if either can be 'stopped' “. *dailymail.co.uk*. 29. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8059817/CNNs-Michael-Smerconish-slammed-comparing-Senator-Bernie-Sanders-CORONAVIRUS.html>.

Wulfsohn, A. Joseph. „Ex-MSNBC producer: Andrew Yang was on 'list' of 2020 Dems banned from appearing on Lawrence O'Donnell's show“. *foxnews.com*. 23. 11. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.foxnews.com/media/msnbc-producer-andrew-yang-list>.

Zurcher, Anthony. „What Happened: The long list of who Hillary Clinton blames“. *bbc.com*. 13. 9. 2017. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-41244474>.

Literatura

Allam, Hannah. „Vigilante? Militia? Confusion And Politics Shape How Shooting Suspect Is Labeled“. *npr.org*. 28. 8. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.npr.org/2020/08/28/907130558/vigilante-militia-confusion-and-politics-shape-how-shooting-suspect-is-labeled>.

Ball, Krystal. „Why the media dislike Andrew, Tulsi, Bernie and Marianne“. *thehill.com*. 7. 9. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://thehill.com/opinion/campaign/460224-why-the-media-dislike-andrew-tulsi-bernie-and-marianne>.

Ball, Krystal, Enjeti, Saagar. *The Populist's Guide to 2020: A New Right and New Left are Rising*. Washington, DC: Strong Arm Press, 2020.

Blake, Aaron. „Ranking the media from liberal to conservative, based on their audiences“. *washingtonpost.com* 21. 10. 2014. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2014/10/21/lets-rank-the-media-from-liberal-to-conservative-based-on-their-audiences/>.

Brenan, Megan. „Americans Remain Distrustful of Mass Media“. *news.gallup.com*. 30. 9. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://news.gallup.com/poll/321116/americans-remain-distrustful-mass-media.aspx>.

Břešťan et al. *Šok! Hrůza! Média!*. Brno: CPress, 2019.

Byers, Dylan. „How the media missed Bernie Sanders“. *edition.cnn.com*. 19. 1. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2016/01/18/politics/bernie-sanders-media/index.html>.

Caicedo, Juan, Lazare, Sarah. „CNN's Coverage of Sanders Was 3x More Negative Than Biden Following Their Big Primary Win“. *inthesetimes.com*. 9. 3. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://inthesetimes.com/article/cnn-bernie-sanders-joe-biden-media-spin-candidates-negative-mentions>.

Devlin, Michael, Devlin, Natalie Brown. „Voters are starting to act like hard-core sports fans – with dangerous repercussions for democracy“. *theconversation.com*. 21. 1. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://theconversation.com/voters-are-starting-to-act-like-hard-core-sports-fans-with-dangerous-repercussions-for-democracy-153175>.

Dimock, Michael. „How America Changed During Donald Trump's Presidency“. *pewresearch.org*. 29. 1. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/2021/01/29/how-america-changed-during-donald-trumps-presidency/>.

Gallup. Knight Foundation. (2020). *American Views 2020: Trust, Media and Democracy*. Dostupné z: <https://knightfoundation.org/wp-content/uploads/2020/08/American-Views-2020-Trust-Media-and-Democracy.pdf>.

Greenwald, Glenn. „Beyond BuzzFeed: The 10 Worst, Most Embarrassing U.S. Media Failures on the Trump-Russia Story“. *theintercept.com*. 20. 1. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://theintercept.com/2019/01/20/beyond-buzzfeed-the-10-worst-most-embarrassing-u-s-media-failures-on-the-trumprussia-story/>.

Gregor, Miloš, Vejvodová, Petra. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. Praha: CPress, 2018.

Halada, Jan, Osvaldová, Barbora. *Slovník žurnalistiky*. Praha: Karolinum, 2017.

Hauck, Grace et al. „'A fanciful reality': Trump claims Black Lives Matter protests are violent, but the majority are peaceful“. *eu.usatoday.com*. 24. 10. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://eu.usatoday.com/in-depth/news/nation/2020/10/24/trump-claims-blm-protests-violent-but-majority-peaceful/3640564001/>.

Hemmer, Nicole. „The Conservative War on Liberal Media Has a Long History“. *theatlantic.com*. 17. 1. 2014. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2014/01/the-conservative-war-on-liberal-media-has-a-long-history/283149/>.

Herman, S. Edward, Chomsky, Noam. *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. New York: Pantheon Books, 1988.

Higginbotham, Tim. „The *Washington Post*'s War on Bernie Continues“. *jacobinmag.com*. 27. 8. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.jacobinmag.com/2019/08/washington-post-bernie-sanders-media-2020-coverage>.

Hort, Pavel. *Problematika fake news v současných médiích*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2018.

Jandourek, Jan. „Jak byli soudruzi za Stalina fotografiích nahrazováni kabáty a vodní hladinou“. *forum24.cz*. 30. 9. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.forum24.cz/stalinuv-photoshop-lide-mizeli-z-fotografii-i-ze-zivota2/>.

Jensen, Elizabeth. „Fact-Checking NPR's Reports On Vegas 'Violence'“. *npr.org*. 18. 5. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.npr.org/sections/publiceditor/2016/05/18/478579787/fact-checking-nprs-reports-on-vegas-violence>.

Jiráček, Jan, Köpplová, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2015.

Jurkowitz, Mark et al. „U.S. Media Polarization and the 2020 Election: A Nation Divided“. *journalism.org*. 24. 1. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.journalism.org/2020/01/24/u-s-media-polarization-and-the-2020-election-a-nation-divided/>.

Kochinski, Ian. *Decoding Conservative Propaganda | Rhetoric 101* [video]. USA, 2020. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=WAwTC_AABsc&t=1897s&ab_channel=Vaush.

Majin, Graham. „A catastrophic media failure? Russiagate, Trump and the illusion of truth: The dangers of innuendo and narrative repetition“. *journals.sagepub.com*. 30. 9. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1464884919878007>.

Marcetic, Branko. „The Corporate Media Convinced Millions That Bernie Was 'Unelectable'“. *jacobinmag.com*. 6. 7. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.jacobinmag.com/2020/07/bernie-sanders-joe-biden-democratic-primary>.

Marcetic, Branko. „The Media Must Face Up to Its Role in Inflaming a Frenzy Over Russiagate“. *inthesetimes.com*. 29. 3. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://inthesetimes.com/article/media-russia-russiagate-trump-putin-rachel-maddow-msnbc>.

- Marcetic, Branko. „MSNBC Is the Most Influential Network Among Liberals—And It's Ignoring Bernie Sanders“. *inthesetimes.com*. 13. 11. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://inthesetimes.com/features/msnbc-bernie-sanders-coverage-democratic-primary-media-analysis.html>.
- Maté, Aaron. „MSNBC's Rachel Maddow Sees a “Russia Connection” Lurking Around Every Corner“. *theintercept.com*. 12. 4. 2017. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://theintercept.com/2017/04/12/msnbcs-rachel-maddow-sees-a-russia-connection-lurking-around-every-corner/>.
- Mehta, Dhruvil. „Both Parties Think The Mueller Report Was Fair. They Just Completely Disagree On What It Says“. *fivethirtyeight.com*. 3. 5. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://fivethirtyeight.com/features/both-parties-think-the-mueller-report-was-fair-they-just-disagree-on-what-it-says/>.
- Mitchell, Amy et al. „Political Polarization & Media Habits“. *journalism.org*. 21. 10. 2014. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.journalism.org/2014/10/21/political-polarization-media-habits/>.
- Mitchell, Amy. „Americans' Attitudes about The News Media Deeply Divided Along Partisan Lines“. *journalism.org*. 10. 5. 2017. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.journalism.org/2017/05/10/media-attitudes-appendix-a-detailed-tables/>.
- Mleziva, Emil. *Encyklopedie lži, podvádění a klamání s příklady a obrana proti nim*. Praha: Vyšehrad, 2000.
- Naishadham, Suman, Bleiberg, Jake. „'Anarchists and antifa'? Not according to the data“. *mercurynews.com*. 30. 7. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.mercurynews.com/2020/07/30/anarchists-and-antifa-not-according-to-the-data/>.
- Pasley, James. „Fox News and CNN are 2 of America's biggest news sources — but they couldn't be more different. Here's how they've changed in the past decade“. *businessinsider.com*. 31. 12. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/fox-news-cnn-change-evolution-2010-2019-11>.
- Piacenza, Joanna. „News Media Credibility Rating Falls to a New Low“. *morningconsult.com*. 22. 4. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://morningconsult.com/2020/04/22/media-credibility-cable-news-poll/>.
- Pryor, J. J. „Who is the Least Biased News Source? Simplifying the News Bias Chart“. *towardsdatascience.com*. 9. 9. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://towardsdatascience.com/how-statistically-biased-is-our-news-f28f0fab3cb3>.
- Rasmussen Reports. (2019). *Many Reject Mueller's Findings But Not Sure Why*. Dostupné z: https://www.rasmussenreports.com/public_content/politics/general_politics/april_2019/may_reject_mueller_s_findings_but_not_sure_why.
- Reifová, Irena et al. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004.
- Rutenberg, Jim. „Lessons From 2016 for the News Media, as the Ground Shifts“. *nytimes.com*. 25. 12. 2016. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/12/25/business/news-media-presidential-race-trump.html>.

Salmon, Felix. „Media trust hits new low“. *axios.com*. 21. 1. 2021. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.axios.com/media-trust-crisis-2bf0ec1c-00c0-4901-9069-e26b21c283a9.html>.

Sanders, Bernie. *Our Revolution: A Future to Believe In*. New York: Thomas Dune Books, 2016.

Savage, Luke. „In 2016, Crazy Bernie Sanders Supporters Went on a Chair-Throwing Rampage in Nevada” and Other Blatant Lies Spread by the Mainstream Media“. *jacobinmag.com*. 19. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.jacobinmag.com/2020/02/bernie-sanders-chair-throwing-nevada-jon-ralston-debate-moderator>.

Sliš, Ondřej. „Když dezinformátoři píšou o dezinformacích. Alternativní média vrací úder“. *hlidacipes.org*. 23. 7. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/kdyz-dezinformatori-pisi-o-dezinformacich-alternativni-media-vraci-uder/>.

Solis, Marie. „Young Women Actually Make Up More of Bernie's Base Than Men Do“. *vice.com*. 20. 9. 2019. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.vice.com/en/article/gyzjmb/bernie-bros-women-under-45-make-up-a-larger-share-of-bernie-sanders-base-than-men>.

Taibbi, Matt. *Hate Inc.: Why Today's Media Makes Us Despise One Another*. New York: OR Books, 2009.

Taibbi, Matt. „Russia Isn't Dividing Us — Our Leaders Are“. *rollingstone.com*. 24. 2. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/politics/political-commentary/russia-sanders-campaign-taibbi-957377/>.

Thomson, Michael. „Does the Bernie Bro actually exist? Harvard scientist analyzes 6.8 million tweets and finds Sanders supporters are NOT more hostile to rivals than people who support other candidates“. *dailymail.co.uk*. 10. 5. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-8096203/Harvard-scientist-analyzes-6-8-million-tweets-finds-Bernie-Sanders-supporters-NOT-abusive.html>.

Younis, Mohamed. „Health Institutions Still Rated Best for COVID-19 Response“. *news.gallup.com*. 1. 5. 2020. [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://news.gallup.com/poll/309614/health-institutions-rated-best-covid-response.aspx>.

Praktická část

Úvod

Ve svých reportážích jsem se zaměřil na zachycení atmosféry a programu několika festivalů, které se odehrávají v České republice a na Slovensku. Několikadenní letní hudební akce se v posledních letech těší stále větší oblibě, a proto jsem se rozhodl navštívit ty, které pravidelně zvou především zahraniční interprety. Předně jsem si vytipoval festival s dlouholetou tradicí a stále větším publikem **Rock for People** a nejnavštěvovanější českou hudební událost – **Colours of Ostrava**. Kvůli popularitě těchto akcí jsem jako protipól k nim zvolil undergroundový festival se silně spjatou a specifickou komunitou posluchačů určitého žánru, hardcore punkový **Fluff Fest** v Rokycanech. Má poslední zastávka patřila slovenskému **Grape** festivalu, abych mohl porovnat organizaci a atmosféru s nejbližší zahraniční událostí, kterou pravidelně navštěvuje mnoho českých hudebních fanoušků.

Zmínku bych věnoval i dalším tuzemským festivalům v čele se zahraničními interprety. Jedním z takových je **Metronome festival**. Ten se odehrává přímo v Praze a oplývá podobnou atmosférou jako Colours of Ostrava, ale je znatelně menší – sejde se na něm užší jádro hudebních fanoušků a prostory nejsou tak stísněné. Odehrává se pravidelně v červnu. Událost **Masters of Rock**, která se koná ve Vizovicích u Zlína, byla při mé účasti v minulém ročníku jedním z návštěvníků popsána jako opilecká party s doprovodnou hudbou, proto zde už první den narazíte na alkoholem odrovnané diváky i přátelsky naladěné metalisty se zásobami slivovice. Hudební zastoupení se však často opakuje a organizace z větší části pokulhává – prostory nedostačují, možnosti areálu jsou minimální a hygienické podmínky jsou téměř neexistující. Alternativou k tomuto festivalu je **Brutal Assault**. Ač v některých faktorech selhává, hudební nabídka metalu je širší a žánrově různorodější. Na Brutal Assault jezdí užší jádro metalové komunity a na rozdíl od Masters of Rock zdejší vystoupení provází větší energie publika, mosh pity a méně opileckých eskapád.

Rock for People – 4. až 6. července 2019, 25. ročník, Hradec Králové

Festivalovou sezónu pro spoustu hudebních nadšenců otevírá Rock for People. Ten se pravidelně odehrává na letišti v Hradci Králové na začátku července. Tentokrát už 3. července začínala předběžná akce, kdy zahrálo pár českých kapel jako Hentai Corporation nebo Skyline. Spousta návštěvníků už tak měla den před oficiálním zahájením postavené stany i nějaký alkohol v krvi. Kvůli tomu vzniká problém pro ty, kteří přijíždí až v den konání. Dostat se totiž k areálu není snadné a najít si pak místo ve stanovém městečku, které je plné už od předešlého dne, je ještě náročnější. Na Rock for People vyřáším potřetí, takže tentokrát řeším tuto záležitost hotelem, kde navíc nikdo nepouští do rána muziku či neřve přes celý kemp pop kulturní hlášky.

Město a místo konání odděluje několik kilometrů, a tak je mezi nimi zřízena autobusová kyvadlová doprava. U té nastává první problém, nevejde se do ní většina cestujících. Kyvadlovka, která jezdí po dvaceti minutách v nejrušnější čas na festival pro několik tisíc lidí, je logicky nedostatečná. Už na zastávce a následně v přeplněném autobuse však slyším jméno, které provází letošní ročník několik měsíců. Jméno, které vyvolalo tolik kontroverze poslední deskou, změnou image, změnou stylu i fanouškovské základny. Bring Me The Horizon se momentálně těší jedné z největších sláv, jaké může rocková kapela dosáhnout. Mluvílo se o ní natolik, že už několik týdnů vnímám její pozvání na „rokáč“ hlavně jako marketingový tah, protože větší diskuze zřejmě žádná skupina na Rock for People nikdy nevyvolala. Bylo by pošetilé si myslet, že se tyto diskuze uklidní, naopak je kapela předmětem mnoha debat, ještě než vůbec zamířím k areálu.

Autobusy nás dostávají do areálu letiště, ale ne do areálu festivalu. Tam to trvá dalších pár minut pěšky. Po cestě narážím na stan pro akreditaci redaktorů, fotografů, kapel apod., kde mi jako píšícímu redaktorovi pro časopis MonsterMusic dávají pásku pro VIP. Mít takovou pásku má mimo jiné výhodu při vstupu do areálu, která je ze strany organizace trochu zvláštní. Zatímco všichni návštěvníci jsou prohledáváni, s páskou VIP mi nekontrolují ani obsah batohu, což je vzhledem k obrovskému množství VIP členů na festivalu lehce riskantní. Po dokončení akreditace se konečně dostávám i k nějakým vystoupením. Na celém festivalu je jen jedna opravdu pop punková kapela, Boston Manor, která je bohužel v line-upu umístěna hned jako první skupina dne. Tu jsem tedy kvůli dopravě nestihl, nicméně je vidět, jakým způsobem se v Česku nahlíží na pop punkový žánr. Ten je na západě stále velmi populární, zatímco u nás je na rockovém festivalu

v line-upu tam, kam patří leda tuzemské kapely. Přestože pořadatelé počítali s tím, že nikoho Boston Manor zajímat nebudou, už po prvním setkání s pár návštěvníky mi o nich kde kdo nadšeně vypráví. Po jednom z těchto zhodnocení však zazní i nepřekvapivá otázka: „Jdeš večer na Bring Me The Horizon, ne?“

První show stíhám kolem čtvrté odpolední, na kdy byla na poslední chvíli přesunuta americká post-hardcore kapela The Amity Affliction. Změny v harmonogramu se odehrály až den před začátkem festivalu, takže kdo nemá aplikaci Rock for People v mobilu, dost možná se k němu taková informace ani nedostala. Osobně se ale stejně nejvíc těším na amerického rappera Joe Mulherina, vystupujícího pod jménem nothing,nowhere. Ten přijel i loni do pražského Café V lese a od této evropské tour už sbírá fanoušky všude po světě, a tak se i na převážně rockovém festivalu schází u jeho stage pár stovek lidí. Do Hradce přivezl jedno z nejemotivnějších představení ročníku, nefunguje ovšem zdaleka tak dobře jako v malém klubu. Na tuto hudbu se navíc vyplatí jít jen, pokud ji dovede divák prožívat, ne jen poslouchat. S mým předepsaným klidovým režimem bych se měl takové show vyhýbat, protože stačí kousek Joeových depresivních textů a s ostatními přestávám racionálně uvažovat. Brzy se tak ocitám uprostřed mosh pitu.

Obě show – jak The Amity Affliction, tak nothing,nowhere – se odehrávají na menší scéně, kryté stanem. Samozřejmě to není v rámci evropských festivalů nová záležitost, ale v období největších veder je to téměř nutnost. Dříve byla z tohoto důvodu některá menší pódia umístěna v hangárech. To letos nebylo pořadatelům dovoleno, náhradní plán ale vyšel. Přesně tak to udělali i s jednou ze dvou velkých pódíí. Zakrývá ji obrovský stan, do něhož by se vešly prostory malé haly. Tam se ovšem ukazuje, že slunce nebude jediným nepřítelem festivalu. Logicky dělá problémy i sucho a právě zde se ve velkém víří prach už při odpoledních vystoupeních.

Později se v dýchatečnější části areálu setkávám se dvěma členy skupiny Kodaline, basákem Jasonem Bolandem a kytaristou Markem Prendergastem. Pánové se ukazují jako veselejší kopa, než by se mohlo zdát. Interview je tím pádem mnohem příjemnější, než kdyby probíhalo s frontmanem Stevem Garriganem, s nímž bychom se bavili mnohem vážněji o muzice Kodaline. Dvojice mi tak například se smíchem sděluje, že právě viděla nějakou českou kapelu s filharmonií a hrozně se jim líbila, takže vysvětlují, že zachytili speciální vystoupení Vypsané Fixy. Brzy se dostáváme k muzice a jejich poslední desce *Politics of Living*: „Bylo to pro nás taky něco nového. Pracovali jsme s obrovskou skupinou lidí a několika producenty, což bylo až nepříjemné, ale v dobrém slova smyslu. Snažili se nás totiž dostat z naší komfortní zóny. Ale teď už je to zase jen o nás, o naší

muzice a o tom, jak si to sami užíváme. Už nám to celé přijde tak přirozené jako třeba první album. Takže ten posun jinam je určitě dobrý, jen si to chce zvyknout,“ vypráví Mark o albu, které zaznamenalo mnohem menší posluchačský i kritický úspěch oproti dvěma předešlým studiovkám irské indie-folkové kapely. Právě k přijetí ze strany fanoušků se dostává Jason: „Vždycky se budeš bát, jak novou tvorbu posluchači přijmou. Tomu se nejde vyhnout, když vydáváš muziku nebo vlastně cokoliv. Snažíme se ale vydávat jen takovou hudbu, která se nám líbí a která nás opravdu baví. Ta důležitá část je být spokojený s tím, co vytvoříš. Ale samozřejmě jsme radši, když jsou s tím spokojení i všichni ostatní.“

Po pár dalších otázkách se odebírá k začátku vystoupení You Me At Six. Když anglická čtveřice spouští první song, v hledišti se vytváří hned dva pogovací kroužky a stanem se okamžitě nese obrovský oblak prachu. Kdo má šátek, trpí méně, kdo nemá, dusí se, ale nebojácně pogueje dál. Většinu fanoušků ovšem odrovnává moment, kdy se měl na pódiu objevit zpěvák zmiňovaných Bring Me The Horizon. You Me At Six nahráli před lety největší hit *Bite My Tongue* s frontonem této skupiny. Když už se dvojice sešla na stejném festivalu, všichni oprávněně čekali, že onen song zahrají spolu. Song *Bite My Tongue* se sice buduje do epického závěru, jenže v největším hudebním klimaxu vystoupení Oliver Sykes na stage nenastupuje a obrovský circle pit se ve zmatení pomalu zastavuje. Je vidět, že někteří fanoušci čekali právě na tento okamžik, a tak se pár z nich zklamaně odebírá pryč.

Je téměř jasné, že si Oliver Sykes nechtěl plýtvat hlasivky. To se dalo předpokládat, ale o to více prohloubil kontroverzi a zvýšil očekávání na večerní show. „Jedna sloka, fakt nemohl přijít dát jednu sloku?“ zaznívá, když se snažím konečně rozhlédnout po výběru jídla. Pokud nejíte maso a máte navíc předepsanou dietu, na festivalu je ideální hledat veganská jídla. Ta sice byla organizátory slíbena, ale nedodána, takže burger bez masa je doplněn například o grilovaný sýr. S veganstvím se dá tedy na Rock for People pořádit jen těžce a vegetariánské jistoty s kvalitou jsou spíš jen vafle a palačinky. Cestou k nim nacházím taky zapadlou stage na konci areálu, kde se celý den střídají české kapely tvrdšího rázu. Kromě toho se zde hraje volejbal. Ač to zní podivně, při show electro-hardcore kapely The Truth Is Out There tato kombinace nepůsobí zle. Volejbalisté podávají při svižných riffech mnohem lepší výkony, jako by hudba byla soundtrackem k jejich životnímu vítězství. The Truth is Out There jsou s novou deskou vyspělejší a dost precizní angličtina hlavního zpěváka je rozhodně další výhodou. Dojem kazí sebe prezentace mezi songy, kdy má frontman projevy, jaké by člověk čekal na vesnické

zábavě, ne při hardcore koncertu. Oči v sloup tak střídá uznalé pokyvování nad rytmickými částmi aktuální tvorby ostravské skupiny.

Přichází konečně čas na jednu z hlavních událostí večera, Kodaline. Už po první skladbě můžu být rád, že jsem si je tentokrát nenechal ujít, protože oproti Velkému sálu Lucerny, kam kapela před pár měsíci zavítala, je tohle vystoupení úplně jiné. Nejenže se Kodaline vrátili se starými hity, které mají co do kvality mnohem víc než poslední deska, ale projevilo se i to, co je při hudebním vystoupení nesmírně důležité – jak moc si muzikanti koncert užívají. V Praze to byl jen další koncert na turné, na němž párkrát vykřikli „How are you doing, Prague?“, odehráli si svoje a zase jeli dál. Tohle zklamání v Hradci dokonale vyvažují právě proto, že se na pódiu baví, a tenhle přístup rychle dokáže nakazit publikum. Při většině přelázaných skladeb si s nimi i já srdceryvně zpívám a snadno zapomínám na to, jak Steve Garrigan hlasově nezvládá výšky.

Po jejich show následuje zbrklý útěk několika tisíc lidí na hlavní stage, kde se už rozjíždí Bring Me The Horizon. Spousta fanoušků zabrala první řady několik hodin předem. S mým nízkým očekáváním si raději sedám na kopec proti pódiu. Zprvu jde ovšem o opravdu ukázkovou show – songy mají náboj, vizuály vytváří skvělou atmosféru, basák lítá po pódiu jako utržený ze řetězu, dokonce i čerstvá deska *amo* působí při představení velice živelně. Ale něco tomu chybí. A po chvíli vidím, že tomu chybí hodně. Zaprvé schází kytarista Lee Malia, takže memečka o tom, že kapela s novou popovou tvorbou už ani nepotřebuje kytaristu, nabírají na skutečnosti. Nové skladby v průběhu začínají ztrácet počáteční drive, jaký měla například skladba *Medicine*, a bohužel to nezachraňují ani bohaté vizuály. Songy éry před albem *Sempiternal*, tedy deathcorové roky kapely a pozdější progresivní metalcore, který byl pro mě a velkou část fanoušků skupiny vždy stěžejní, v setlistu chybí úplně. Posledním a podstatným negativním prvkem je výkon hlavního představitele Olivera Sykese. Zpěvák, kterému dříve vadilo, že si diváci všímají half-playbacku kvůli jeho dlouholetým problémům s hlasivkami, se najednou vůbec nezabývá tím, jestli playback publikum vnímá. Občas dává mikrofon dolů i při vokálních částech a raději hecuje dav pohybem. Je na něm vidět, že je mu tohle vystoupení tak nějak fuk, protože před pár dny zvládl německý festival Rock am Ring s obrovským vokálním nasazením, které bylo velkému davu zvukově uzpůsobeno. V Česku si hlasivky plýtvat nechce. Zároveň mu nikdo neoznámil, že jen protože je v České republice, není automaticky v Praze. Několikrát totiž oslovuje Hradec pojmenováním „Prague“. Kombinace všech nedostatků nedokáže vyvážit perfektně připravená vizuální show, a tak se s poslední skladbou odebírá z areálu, protože je mi

jasné, co bude následovat. Jeden kyvadlový autobus po půl hodině je totiž samozřejmě nedostačující pro tisícový dav, který je mi v patách.

Kdo nejel po prvním dni domů, se sice nemusel tlačit v autobuse, v kempu se ale našly taky problémy. Druhý den se rozhodnu zjistit, jak moc velké problémy to byly. Na Rock for People stačí chvíli zůstat na jednom místě a brzy potkáte plno známých, popovídat si tady ale můžete prakticky s každým. Ideálně stačí druhému pochválit merch, ať už má na sobě jakýkoliv. Brzy tak zjišťuji, že na festivalu byl zřízen normální kemp a kemp plus, který měl být lepší a za větší peníze. Nakonec toho ale o moc víc nenabízí. Jedna skupinka si stěžuje zejména na to, že kemp plus nemá vstup přímo do areálu. „Loni tam vstup byl, tak jsme si postavili stan až kdesi vzadu a teď to musíme celý obcházet.“ Jak se názory hromadí, tahle výtky se zdá být nejčastější. Do kempu tedy nepovoleně vcházím a potvrzuji si, že pořadatelé rebely bez pásky ke stanovému oprávnění v tento čas až tolik neřeší. Kemp se sice zvětšil, ale počet sprch zůstal stejný, což se ukazuje jako druhá nejčastější stížnost kolemjdoucích. Rozdíl oproti normálnímu kempu se mi najít nedaří, v obou se ale nadává na „neskutečné vedro“, které všechny budí už v sedm ráno. Bohužel jde o letiště a najít zde stín je nemožný úkol.

Právě vedro mě brzy žene do areálu, kde je na rozdíl od kempů alespoň malá možnost se před sluncem schovat. Předně ale mířím do press centra, abych doplnil tekutiny na jediném místě, kde se k pitné vodě dostanu zdarma. To je vzhledem k tomu, že Rock for People sám sebe pasoval označením „čistý festival“, docela ironie, protože si všichni žízniví zájemci musí kupovat čistou vodu v pet láhvích, a tak se plast už druhý den začíná v areálu hromadit. Nejen v press centru se stále řeší Bring Me The Horizon, a přestože debaty fanoušků probíhají v klidu, na internetu se diskutující do sebe bezpochyby pustí více, protože pro některé bylo vystoupení „nejlepší koncert vůbec“ a pro druhé to byl výsměch.

Kontroverze o kvalitě ovšem rozhodně nepanují při představení britské indie-rockové party Sea Girls. Na tu se sice sešlo jen pár desítek zasvěcených, ale nemohli litovat. Trojice mi po první skladbě zdůvodnila, proč jsou hudební publicisti v Británii z této kapely na větvi. Sea Girls přijeli sice s klidným koncertem, přesto je v jejich podání celá show plná energie s naprosto perfektním vokálním přednesem. Takovým, že si těch pár lidí pod malým stanem doslova vyřvává jeden song navíc, což je na festivalech vcelku nevídané, takže technici musí přestat sklízet pódium a zase zmizet z dohledu publika. V rámci show se ovšem baví i pořadatelé, kteří v průběhu koncertu stříkají nenápadně

vodu na přední řady. Díky vedru jim to samozřejmě každý odpouští a kdo ne, tak se může utěšovat myšlenkou, že tam ti vtipálci musí stát ještě asi dvanáct hodin.

Po Sea Girls získávám trochu volného času, tak se vydávám prozkoumat další podstatné záležitosti festivalu. Tou hlavní jsou toalety. Rock for People už znám natolik, abych věděl, že tahle stránka není nic moc hezkého, takže kdo má VIP pásku, tak stejně jako já raději přejde celý areál a dostane se k prostorům VIP sekce. Dá se tam narazit například na Leoše Mareše, ale bohužel ho zrovna tady o pár vět k festivalu požádat nemohu. Bez VIP se z větší části dají využít pouze toiky, jenže do nich je odvaha vkročit už po prvním dni. Jedna z oblíbených mimo hudebních atrakcí Rock for People je pak malý bazén na okraji areálu. Ten si návštěvníci vždy pochvalují, někteří si kvůli němu berou do přeplněných batohů plavky a tráví zde odpoledne. A opět se zde řeší dokola to samé – měli Bring Me The Horizon playback? Je show dostatečným důvodem zapomenout na hudební nedostatky? Jsou lepší staré skladby nebo nové? Téma očividně nemá jasnou odpověď, a tak si u bazénu raději jen vyzvednu pár festivalových parťáček, abychom se odebrali na metalovou kapelu In Flames. Ještě před ní se ale zastavujeme u speciálního vystoupení Cocaine Party, tedy české punk rockové skupiny, která ukončila činnost. Koncert na Rock for People si neaktivní parta užila natolik, že i od zpěváka se v půlce udýchaně ozývá „počkej, vole, nemožu“. Cocaine Party jsou punk rock, který Česku nutně chybí. Odporně zpocené circle pity, kytarová špinavost s punkovou melodičností, stage diving, kytarista odbíhající hrát sólo mimo stage i dav, zatímco mu pekelné publikum trhá kabel k nástroji, to jednoduše na ledajaké show nezažijete. Navíc se tento den koná každoroční foto kostýmů, takže se v kotli objevuje třeba Deadpool nebo špatně pohyblivý kostým dinosaura. Ta špatná pohyblivost je sice vyvolaná spíše alkoholem, z dálky ale kombinace toho všeho působí jako skutečná kokainová party, jakou by ani Gaspar Noé nenatočil.

Pro metalové posluchače nastal vrchol večera před devátou hodinou s kapelou In Flames. Nejdříve sice moc pozornosti nepoutá, protože dav se během prvního songu teprve začíná scházet. Po chvíli ale slabší účast vynahrazuje menší mosh pit a švédská skupina se po vlažném začátku rozjíždí. Zvuk má ale do dokonalosti daleko. Frontman Andres Fridén se to snaží vynahrazovat hecováním fanoušků, ale kytary nejsou téměř slyšet. V půlce koncertu jdu raději dozadu na vyvýšené místo proti pódiu, kde je zvuk snesitelnější. In Flames nyní koncertují na podporu své poslední desky *I, The Mask*, ale na rozdíl od Bring Me The Horizon vzdávají na Rock for People čest i staré tvorbě, která je proslavila. Ke konci tak kapela daruje věrným fanouškům pár pořádně

nostalgických minut se svým slavným hitem *Cloud Connected* z roku 2002. Mezi posluchači dokonce zaznívá věta „konečně aspoň nějaký metal“, odkazující na včerejší představení *Bring Me The Horizon*, od kterých někteří metal čekali a nedostali. Všechna představení jsou skoro až prokleta tím, aby vyvolávala téma k diskuzi o *Bring Me The Horizon*.

Z úplně jiného žánrového spektra vystupují jako hlavní headlineři večera Rudimental. Už od první skladby je jasné, že se zvuk rozhodně nelepší, ale naprosté většině z těch, co se přišli na anglickou elektronickou kapelu podívat, to vůbec nevadí. Po metalu se nálada mění na tanečky publika a vypadá to, že se zde najednou schází osazenstvo, které tady v uplynulých dvou dnech snad vůbec nebylo. Ať jste se zeptali kohokoliv, na koho se chystá na *Rock for People*, nejméně obvyklou odpovědí byla Rudimental. To není až tak zvláštní – taneční skupina nemá na rockovém festivalu až takovou cílovku. Přesto se na ni teď vydávají obrovské davy, které přitom natáčejí nepřeborné množství instastoriček a snapů. Rudimental tak bezpochyby přitáhli zejména mainstreamové posluchače a těm nakonec ani moc nevadí, že show s každým songem stále víc splývá do sebe a stává se méně a méně záživnou. Stejně si všichni chtějí zazpívat hlavně rádiovku *Feel The Love*.

Koho však nebaví taneční party na hlavní scéně, přičemž takových odchozích se našlo mnoho, dostal jedinečnou možnost vidět bizarnější show. Skupina *Farveblind* vypadla z line-upu a nahradila je oblíbená česká kapela *Hentai Corporation*. Po půl hodině Rudimental se spousta lidí přesouvá právě sem, přestože si letos *Hentai* na *Rock for People* stříhli už dva sety. Až tentokrát ale mají možnost to rozjet do toho správného extrému, který jim vyhovuje. Pro některé se tak pomyslným headlinerem stávají právě oni, což je viditelné už jen z toho, že jejich oznámení přišlo na poslední chvíli, a přesto se před jejich pódiem schází tolik fanoušků. Těm je odměnou typicky výstřední vystoupení *Hentaiů*, tedy plno šílených skladeb, kontroverzních řečí od frontmana Radka Škarohlída, jeho zahazování mikrofonu, kopání do všeho, co vidí, opíjení se či jeho typicky nechutného tření bradavek při některých instrumentálních částech. Tahle kapela je s každým koncertem prostě noční můrou techniků i konzervativních posluchačů.

V noci ještě stíhám rozhovor s Frankem Fišerem z thrash metalové skupiny *Horrible Creatures*, kteří si v tuzemsku udělali jméno zejména předskakováním na koncertě legendárních *Soulfly*. I o nich mi Frank povídá, když spolu venku kouříme druhou cigaretu, zajímavější jsou však jeho názory na českou hudební scénu a na to, jestli se dá u nás uživit muzikou: „Já se snažím přesahovat svůj okruh, snažím se bavit s popovými

umělci, snažím se bavit s rappery a jde vidět, že u nás je dost složité obecně se uživit hudbou. Tady je ten stavební kámen pro kulturu dost zvláštní, protože největší úspěch mají takové ty pivo a párek rock'n'rolly jako Kabát, Dymytry, Škwor a podobné pičoviny. Když pak vydáš něco nového, tak si neseš to břímě, že si o tobě i ze zahraničí myslí, že do tohoto šuplíku patříš taky. Já doufám, že se muzikou jednou živit budeme, ale nemůžeme to brát ve smyslu, že budeme velká česká kapela. Musíme být velká evropská kapela.“

Třetí den využívám svých redaktorských výhod a vcházím do areálu o chvíli dříve, kdy je ještě pro návštěvníky vstup uzavřen. Všude je tak prázdné, jen u stánku s kávou se pár lidí včetně mě potřebuje osvěžit ledovým kafem. To zatím ještě nevíme, že nás čeká nejteplejší červencový den. Chvíli po organizačních záležitostech se vydávám na brzký rozhovor, tentokrát s kapelou God Is An Astronaut. Post-rocková skupina se skládá z pěti členů, a přestože už hrají přes dvacet let, jejich nadšení do muziky je neopustilo. Ještě před setkáním s nimi se nás manažer kapely ptá, jestli máme časový limit na rozhovor, protože jakmile se tihle chlapi rozmluví, tak se nezastaví. Po seznámení se všemi členy mu dávám za pravdu. Kytarista Torsten Kinsella mluví o každém prvku jejich tvorby s takovou chutí sdělit vše, co chce, že ani není třeba hledat v paměti doplňující otázky. Jeho bratr Niels se stará kromě hudby i o strukturu show: „V posledních letech už sice vizuály jako takové nepoužíváme, ale máme rozsáhlou světelnou show s plno neobvyklými světly, kterou dnes večer uvidíte. Jde nám hodně o atmosféru – aby se lidi, kteří jsou pohlceni zvukem, dostali ještě hlouběji do sféry našeho vyprávění beze slov.“ „Je to o vytvoření našeho instrumentálního světa, kam může publikum vstoupit,“ doplňuje jej Torsten. Ten mi ale říká spíše o některých skladbách, protože poslední album *Epitaph* se zabývá smrtí jejich sedmiletého bratrance: „Byl to pro nás natolik traumatický čas, že to muselo jít ven. Nemohli jsme se smířit s tím, že vidíme sedmiletého chlapce v rakvi. Pro to nejsou žádná slova. (...) Tvoření *Epitaph* nám tak nějak připomnělo, co pro nás hudba znamená. Není to o zábavě, ale o sebevyjádření, o nalezení sebe sama a smíření se s negativními aspekty života.“

Po rozhovoru mě čeká další zajímavé překvapení hradeckého festivalu. Na malém pódiu se představuje punkově laděná skupina Life. Za jejich vystoupení by si zasloužili méně obyčejný název pro kapelu. S děsivým výrazem ve tváři vybrnkává baskytaristka chytlavé party a na rozdíl od basáků většiny jiných interpretů, z kapely Life vyloženě vyčnívá. K tomu přidává Mez Sanders-Green kousavé texty, dotýkající se politiky a společenských poměrů v Británii. Fanoušek Borise Johnsona to rozhodně není. Koncert

ukončuje frontman přímo v davu, který kolem něj utváří mírně zmožený circle pit a náhodní fanoušci mu ke zpěvu podávají pivo nebo cigaretu.

Později mířím na vystoupení pro dámské osazenstvo, jaké se schází u Barnse Courtneyho. Svým zevnějškem a frajerským hraním na kytaru přitáhl k pódiu snad všechny náctileté fanyanky na Rock for People, jeho akcent v kombinaci se špatným zvukem však zabraňuje tomu, aby mu bylo rozumět jediné slovo. Po třech dnech popíjení alkoholu a přežití nelidských teplotních hodnot ale spouště ženských posluchaček stačilo, že vystupuje nahoře bez a občas přijde k fanynkám tak blízko, že se přední řady málem ušlapou, aby si na něj sáhly. Překvapivě se druhá stage po jeho koncertu vyliďňuje, přestože chvíli na to si ji bere na starost Frank Iero se svou kapelou. Některým toto jméno znělo možná nelibozvučně, Iero je ovšem jeden z pěti členů rozpadlých My Chemical Romance. A ti mají jednu z nejvíc fanatických fanouškovských základen vůbec. Je proto zvláštní, že na jeho představení mnoho posluchačů nezavítalo, protože punk rocková duše mu zůstala. Na některé fanoušky může být jeho hudba zřejmě příliš syrová, ale po pár skladbách musí každému dojít, z čí strany se protlačoval v My Chemical Romance vliv emo žánru.

Jeho show bohužel nevidím do konce, protože mě čeká ještě poslední interview. Tentokrát jde o skupinu Pale Waves, rychle stoupající hvězdy britské kytarovky říznuté syntákovými popovými rytmy. Na pokec s nimi se těším, ale od začátku je jasné, že o nic příjemného nepůjde. Rozhovor probíhá s bubenicí Ciarou Doran a zpěvačkou Heather Baron-Gracie, které jsou populární svou gotickou vizáží a jak vidno, jsou na ni i háklivé: „Fanoušci kapel mají občas pocit, že jim můžou mluvit do toho, co dělají. Jakože se jim líbí hudba, tak si myslí, že mají nárok nám říkat, co se nám má líbit, jak se chovat, oblékat nebo cokoliv. S takovými názory můžou jít do hajzlu,“ nešetří Ciara slovy. Holky už od pohledu nejsou vůbec dobře naladěné, protože sotva dorazily a nemají moc času na přípravu ke koncertu. Jen tedy čekají, až skončím s otravnými dotazy, proto se je snažím trochu obměkčit tím, co by je samotné mohlo bavit rozebírat. „Matty mi svým způsobem upravoval hudební vkus,“ odpovídá zpěvačka na otázku o vlivu kapely The 1975 a jejího frontmana, „Myslím si ale, že mnohem větší inspiraci nám dávají jako lidi. Byla to prostě malá skupina z Manchesteru, odkud jsme taky, a teď jsou jedna z největších kapel na světě, což je pro nás dost inspirativní.“ Na chvíli se ještě dostáváme do křížku, protože se Heather chytá mého slova „singl“ u zmínky písně *Noises*, protože si není jistá, jestli to jako singl vydali. Když si pak není jistý ani zbytek kapely, osvětluji jim

vydání jejich vlastní skladby asi měsíc a půl před deskou. Že znám proces jejich vydávání líp než členové, jim samozřejmě náladu nelepší.

Zároveň s Pale Waves se k vystoupení chystají i God Is An Astronaut a vzhledem k tomu, že jsem naživo viděl obě skupiny už dříve, volím raději post-rockovou pěťici. Během své hodinky těch skladeb moc nestihnou, protože většina z nich má až k deseti minutám. Je to ale úplně jedno, protože se před očima diváků rozkládá nezměrně bohatá světlená show, o které Niels před pár hodinami mluvil. Světla dotvářejí klidné intro každé písně, jež se stupňují do epického crescenda, kdy efekty dosahují strhující intenzity. Instrumentální post-rocková muzika nezaujme posluchače bez trpělivosti, často vás na velkolepé momenty donutí čekat a opakující se pasáže se mohou zdát zdlouhavé. Nakonec ale dovede publikum uhranout „vyprávěním beze slov“ a God Is An Astronaut byli pro tento žánr na Rock for People perfektní reprezentací.

Z nočního života Rock for People zkouším silent disco, na které jsem se těšil už před festivalem. Na třetí noc byla totiž avizovaná tzv. emo night u silent disca. Do emo žánru má však tato muzika daleko. Po zapůjčení sluchátek za zálohu tisícikoruny se projevuje, že skutečný emo žánr zůstal v zámoří, resp. první dvě vlny. Při party tak do sluchátek zní například blink-182, Fall Out Boy, Paramore nebo Sum 41. Jde tedy více o mainstream pop punk začátku tisíciletí, což je v Česku nejvíc zažité jako emo. Na tvrdší muziku jako Underoath dokonce někteří rozjíždí na parketu mosh pit, takže pravděpodobně brzy zničí sluchátka. Já se zatím začínám bát o své zdraví na vyvýšené lávce, která vede nad parketem a na které se taky paří ve velkém. V tak velkém, že většina tanečníků synchronuje své dupání do určitých částí známých songů. Zřejmě ale spali při hodinách fyziky a pojem rezonance je jim neznámý. Pochopitelně jsou tak z vyvýšených prostor vyháněni a vršek silent disca je uzavřen. Kromě toho už ale areál po druhé ranní umírá. Někteří jdou však skutečně nadoraz a využívají různé poslední akce, které se konají přibližně do pěti do rána. Mezitím sedíme před vchodem ve stanovém baru, který prodává kromě piva a kafe i třeba klíčenku, peněženku a taky bonbony za 39 Kč a kondomy za 40 Kč. Zhodnotíme tedy, že aspoň ušetříme korunu. A zatímco ukončujeme festival s bonbony a kafem, z areálu se vyhání poslední zbytky přeživších, kteří odvážně míří za alkoholem do těchto vnějších stánků.

Tematicky se jedna z posledních vět při odchodu z festivalu týká zase Bring Me The Horizon a už mě to ani nepřekvapuje. Skupina přitáhla na festival fanoušky všech éř jejich tvorby, přivedla nové návštěvníky, posluchače, kteří přijeli být jen na den, aby ji měli šanci vidět, a dokonce i nezanedbatelnou část těch, kteří se přijeli přesvědčit, „jestli to

bude fakt tak špatné“. Nakonec na tom ale vůbec nezáleží – euforie příliš mnoha fanoušků rozdrtila jak kritické ohlasy, tak typicky zaujaté „hejtry“ kapely. Rock for People přivezl Bring Me The Horizon na svůj festival jako kouzelné slůvko, co s každým vyslovením přidá několik prodaných lístků. A těch diskuzí o kapele bylo tolik, že vstupenky opravdu mizely ve velkém. Rock for People se díky tomu více než kdy dřív přiblížil mainstreamovým posluchačům, kteří si cestu mezi pravidelné punk rockové návštěvníky najdou bezpochyby znovu.

Colours of Ostrava – 17. až 20. července 2019, 18. ročník, Ostrava

Jako největší český hudební festival se musí Colours of Ostrava vypořádat s trochu náročnější organizací. Tu ovšem zvládají víceméně na jedničku. Už po příjezdu do Ostravy si například dopravní poradci vyhlíží nejzmatenější cestovatele, mezi které spadám i já s koncertní partáčkou. První uvědomění, že na tomto festivalu budou fungovat věci trochu jinak, nastává pak hned při vstupu do kempu. Zatímco na Rock for People probíhají party už den před festivalem a všichni tam chtějí být předem, vstupem procházíme v deset dopoledne jako vůbec první zájemci o místo pro spaní. Máme možnost si tedy postavit stan téměř kdekoliv a po urputném boji s touto stavbou jdeme zjistit, jak je festivalový areál daleko. Colours of Ostrava probíhá na rozdíl od spousty jiných festivalů přímo ve městě, takže nemá možnost mít stanová městečka poblíž. Díky tomu zůstáváme zabydlení asi tři kilometry od místa dění a vzhledem k nemalým cenám za dopravu nás čekají noční vycházky po Ostravě.

Organizační problémy u vstupu jsou minimální. U některých mohou procházet pouze návštěvníci s náramkem, u jiných se zase musí náramek předně vyměnit za vstupenku, a tak jeden z pořadatelů neustále pořvává a posílá lidi k jiným vstupům. Prohlídka je taky velmi rozdílná. První den mě téměř nikdo nekontroluje, třetí den si budou naopak chtít někteří zkontrolovat úplně vše, včetně sluchátek, zapalovačů, pláštěnek i kondomů.

Colours of Ostrava se odehrává v železárnách, které sice esteticky působí pro událost hezky, jsou ale dost nepraktické. Ať už jde o zahraniční festivaly jako Nova Rock nebo tuzemské jako Rock for People, najít si letiště pro festival je nejlepší možnost, aby byla událost otevřenější a přitom měla vše při ruce. Na Colours se sjíždí tolik návštěvníků, že během chvíle bez problému zaplní obrovský prostor před hlavním pódiem. Jde o jedno z mála opravdu otevřených prostranství areálu, všude jinde musíte projít uličkami a v některých z nich se mezi frontami na jídlo skoro ani nedá dostat do další části areálu. V rámci mimo koncertní zábavy na českých festivalech ovšem Colours nikdo nešlape na paty. Hned po příchodu a pohledu na mapku a aplikaci zjišťuji, že festival nabízí nespočet přednášek, rozhovorů, workshopů, představení v podobě divadel i kina. Veřejné rozhovory se neodehrávají jen s hudebními umělci, ale různými osobnostmi obecně. Přednášky se zde najdou o čemkoliv – od filmového průmyslu přes fake news až po klimatickou změnu. Taky mi ovšem dochází, jak nemožné je cokoliv z toho na primárně hudebním festivalu stíhat, proto si naivně vyhrazuji zkusit alespoň pár přednášek v následujících dnech.

Colours of Ostrava nabízí desítky jevištních prostor, které jsou samozřejmě v některých případech jen stany pro přednášky. Povídání na většině těchto pódíí probíhá hlavně odpoledne, k večeru tento program slábne v závislosti na blížících se headlinerech. V tom se odráží jeden z hlavních problémů pro hudebního fanouška. Právě doprovodný program, který se na Colours hojně využívá, je pro většinu návštěvníků možnost, jak si zkrátit čekání na hudební finále každého večera. Zatímco na jiných festivalech se schází trochu náročnější hudební posluchači, kteří si povětšinou užijí program i s minimem pódíí a hudbou samotnou. Čeští fanoušci už si trochu zvykli, že se čeká zejména na hlavní hvězdy, ale návštěvníky z ciziny, kde jsou zvyklí na trochu jiný styl fungování festivalů, možná na Colours čeká pár nepříjemných překvapení. Jedním z nich je, že se prakticky nikdy nedostanete na headlinery do prvních řad. Ty na Colours během pozdního odpoledne vyplní skupiny lidí a svou pozici už neopustí. Zatímco na koncertech je něco takového v krátkém časovém měřítku běžné, na festivalech se většinou lidé mezi vystoupeními prostřídají a každý si najde svoje.

Hlavní stage si vzali na začátek letošního ročníku pod taktovku především ženské vokalistky. MØ, která vystoupila v podvečer, se představila v Česku o rok dříve na festivalu Aerodrome, kam ovšem přivezla o něco přitažlivější show než do Ostravy. Každopádně už jen prodrat se do nějaké slušné vzdálenosti od stage je opravdu výkon. Snažit se jít přímo k pódiu rovnou vzdávám a zkouším alternativu obejít dav a stoupnout si ze strany. Prakticky všude v dohledné vzdálenosti od dánské zpěvačky se však lidi předhánějí v tom, kdo mi zvládne osobní prostor více narušit, a tak se brzo přestávám o cokoliv snažit a uvědomuji si, že pro člověka se sociální fobií tohle budou čtyři pekelné dny. Nejde však jen o areál, ve kterém se téměř není kam schovat před nátlakem tisícovek návštěvníků, ale i o přístup všech okolo. Známi se hledají máváním telefonu, pokřikují na sebe, aby přeřvali muziku, vzájemně si nosí piva a prostě dělají vše proto, abych musel být neustále ve střehu, co se kolem mě děje, zatímco dění na pódiu v tomto prostředí zvládají sledovat jen přední řady. Ty si totiž koncert MØ viditelně užívají. Proto nenecháváme nic náhodě a na hlavní kapelu večera si zabíráme místo u zábran mezi plošnými obrazovkami, tedy už trochu blíže. Odtud se dá show vnímat více, což je dobře, protože následující Florence + the Machine přijeli do České republiky úplně poprvé, a to rovných deset let od vydání debutového alba *Lungs*. Zpěvačka Florence Welch odtančila celý koncert bosa a její hlas a charismatické i velmi skromné vystupování na pódiu není zdaleka jedinou předností britské kapely. Bohaté aranže skladeb doplňují například housle nebo harfa a dodávají koncertu ještě silnější atmosféru.

Druhý den mi začíná být jasné, že mé plány na zkoumání mimo koncertních akcí nebudou vůbec nic snadného. Při příchodu na přednášku Nory Fridrichové se jako spousta dalších jen otáčím na patě, protože celá místnost je přeplněna a venku není slyšet vůbec nic. Ideální příležitost prozkoumat vše ostatní. Sednout si někam na kafe je nemožné, v odpoledních hodinách je vše naprosto plné lidí, které nezajímá vůbec nic, dokud nepřijde na hlavní hvězdy večera. Je s podivem, kolik jsem zatím na tomto festivalu (ne)potkal lidí s merchem nějaké kapely a začínám si říkat, jestli tady nejsem náhodou se svým vzezřením špatně. Opravdu to vypadá, že sem nejezdí zdaleka jen hudební nadšenci. Colours of Ostrava je více událostí s hudebním doplněním než přímo hudební festival. Mnoho lidí rádo stráví den povídáním někde ve stínu u piva, aby se pak podívalo na nejslavnější skupinu daného dne a zbytek noci strávilo na party DJů. To mi potvrzuje hned několik návštěvníků, kteří to mají dle svých slov na festival „prostě fakt blízko, tak proč si neprodloužit víkend, že jo?“ Ze samotného programu je toho tím pádem moc nezajímá. Jak se dozvídám, tato sorta lidí je pak schopná postávat u stage, kde si někteří vystojí dokonce až několik hodin na jedinou kapelu. Na jiných festivalech většinou nikdo nechce ztrácet čas u pódíí, kde zrovna nic nehraje. Kdo tedy tento princip největšího českého festivalu nezná a jede do Ostravy za poznáváním nových interpretů, hudebních zážitků z různých směrů a obecně se chce pohybovat mezi představeními, nepořídí tak, jak si představuje.

Když při poznávání zákoutí areálu potkám novináře Janka Rubeše, kuchaře Přemka Forejta a snad už brzy bývalého ministra kultury Antonína Staňka, je mi jasné, že potřebuji pauzu. Spásu stínu mi dává stage s názvem Full Moon. Samotný hudební program se odehrává především na dvou hlavních pódíích, ale doplňuje je pár menších pro různé alternativní nebo domácí projekty. Jednou z takových je právě Full Moon Stage. Kromě alternativního ženského dua Teskno tady zní v odpoledních hodinách i písně projektu Burgr/Pjoni. Tato dvojice je s (pravděpodobně) neironickými texty jako „Ludia sú ako ty lodě, lodě výletné, plávajú po prúde, aj proti prúdu, plávajú, vesele se pritom míňajú...“ a dost znepokojivým elektronickým podkresem opravdu bizarní vložkou. Za to sice získávají trochu pobavených ovací, ale některým členům publika se po tomto představení určitě dostane pár lyricky laděných nočních můr.

Ochromení z tohoto vystoupení mě opouští až u hlavní stage, přičemž tentokrát si ji berou na starost mužští interpreti. První z nich se však nepředstavuje zrovna v nejlepším duchu. Na Toma Walkera sice jásá tisíce lidí, o moc víc než melodické hity a sympatický přednes ale nenabízí a nakonec všechny skladby splývají do jednoho

z nezapomenutelnějších vystoupení festivalu. To mi potvrzuje jedna z fanynek, která si později ani nemůže vzpomenout, že nějakého Walkera viděla. Jeho dojem o něco vylepšuje jazzový Rag'n'Bone Man, od kterého jsem naopak čekal jen hitovky *Human* a *Skin* a nudnou show. Britský umělec ale příjemně překvapuje svým perfektním vokálním projevem i dobrým výběrem setlistu, který baví i žánrově nezaujatého fanouška.

Při přesunu zpět na menší stage nacházím toalety ve zřejmě jediné uzavřené budově, kde jsou ve vyšších patrech další přednáškové místnosti. Přestože se jedná o nejsolidnější vyhlížející prostory v areálu, fronty jsou stejně jako jinde šílené a zázemí je pro festival takových rozměrů skutečně nedostačující. Já si ale nemůžu tolik stěžovat, protože zejména ženská fronta na toalety se k večeru časově rovná délce jednoho vystoupení. Po tomto urputném boji s vlastní trpělivostí konečně mířím zpět k pódiu Full Moon a už z dálky je mi jasné, že jdu správně. Noise-rocková parta Uniform ztělesňuje pojmenování svého žánru, protože přijela s nejhlučnějším setem letošních Colours. Není divu, že odsud spousta diváků rychle vycouvává, což je z velké části zásluha bubeníka a jeho thrash-metalových bicích technik. Uniform se zde stává takovou raritou, že se i na tomto multižánrovém festivalu překvapivě rozpoutává malý mosh pit. Někteří přihlížející dokonce stojí schválně daleko, aby si to vůbec zvládli užít. I přes toto bezpečnostní opatření zvoní v uších všem ještě následující den, včetně metalového zpěváka Franka Fišera, pro kterého se dle jeho slov stali právě Uniform jedním z nejlepších vystoupení letošního ročníku. Opravdové umělecké řemeslo se ukazuje taky u poklidného koncertu Ólafura Arnaldse. Islandský umělec míchá prvky post-rocku a ambientu a ty spojuje hraním na piano s jemnou elektronikou. Celá show je doplněna o vizuální efekty a působí tak jako soundtrack k filmu, který nebude nikdy existovat.

Headlinerem druhého večera je česká kapela Kryštof, která svým způsobem rozdělila fanoušky na dvě skupiny – na ty, kteří jsou za jejich účast rádi, a na ty, pro které jsou terčem posměchu. Ne že by skupina nevyvolávala sama o sobě dostatečnou nevraživost mezi hudebními nadšenci, v případě Colours šlo spíše o to, že byla zařazena na políčko headlinera, což bylo mezi kapelami světové špičky pro některé až urážlivé. Na druhou stranu je zastoupení na Colours složeno právě z posluchačů mnohem mainstreamovější tvorby než třeba na Rock for People, a tak se velká část návštěvníků těšila právě na Kryštofy ze všeho nejvíce. A dočkali se prakticky toho, co vždy – a jako vždy jim to stačilo. Neutichající ohňostroje, které se stanou otravnými už po deseti minutách, hromadné zpívání profláklých rádiovek jako *Ty a já*, což se dá naučit nazpaměť po jediném poslechu, Krajčovo charismatické vystupování a nějaké ty efekty. Je naprosto jasné,

že po tomto dalším typicky kryštofovském zážitku budou nefanoušci ještě týden brblat a fanoušci naopak budou mluvit o nejlepším představení ročníku.

Noční život Colours se pak točí okolo unavených účastníků, kteří buďto hledají něco k jídlu, nebo se chtějí protancovat z únavy u DJ setů. Těch je sice mnoho, ale najít nějaké DJe k festivalu s alternativní muzikou je nadlidský úkol. U rapového setu se schází zejména otravně upištěná nálada nejmladší generace, u vyloženě „diskotékových“ setů zase pánové s každým dalším pivem získávají větší sebejistotu ohledně svých tanečních pohybů a balících pokusů. Když objevím set, při kterém DJ dost odpudivě remixuje klasické rockové hity do „party podoby“, a část mého hudebního já ve mně umře, dochází mi, proč sem někteří lidé jedou opravdu jen na noční party. Pro klasického návštěvníka festivalů je to však po dni plném kvalitní hudby těžké strávit.

Třetí den se koncert rappera Mc Geye alespoň pro mě stává nejlepším vystoupením tuzemských umělců. Jak je u něj zvykem, s lehkostí spojuje rap a stand-up comedy, a tak snadno baví i ty, kdo jeho muzice neholdují. O chvíli později si pro jednou vystojím místo vepředu, což je tady v Ostravě opravdu vzácnost, a dám si hodinku skotského umělce Lewise Capaldiho, který se letos vyšvihl mezi popovou špičku největších hudebních citlivek s melancholickým songem *Someone You Loved*. U něj zpěvák působí, že si trochu ničí hlas a jak se na koncertě ukazuje, zřejmě je na něj tlak ze strany produkce, protože při živém projevu zpívá celou skladbu mnohem níže než na oficiální nahrávce, což už nezní zdaleka tak bolestivě. Ač jsem čekal, že se právě na něj sejde větší fanouškovské jádro, protože zpěvák disponuje spíše suchým humorem mezi skladbami než porcí hudebního umění, i tady narážím. Capaldi předvádí jednu baladu za druhou, ale z několika míst v prvních řadách se přesto ozývají výkřiky „play Someone You Loved“ téměř po celou dobu setu. Když pak další píseň opět není touto známou hitovkou, „fanoušci“ se vrací zpět k povídání o tom, koho včera potkali. Nezapomínají u toho mít pár vyčítavých poznámek ke zpěvákovi, proč tu „jejich oblíbenou“ furt nehraje: „ostatní věci od něj stejně nikoho nezajímají.“ Na obyčejném koncertě by tenhle typ lidí z prvních řad velice rychle vyhnaly nelichotivé pohledy, bez ohledu na obsah konverzace by všem vadilo už jen to, že do hudby někdo neustále řeční, ale v Ostravě to funguje jinak. Když tedy konečně přichází na osudnou *Someone You Loved*, nejhlásitější skupinky zvedají telefony na natáčení alespoň půlky songu.

Je každopádně zvláštní, jak normální toto chování na Colours of Ostrava je. Tyto fanouškovské problémy, včetně neustálého natáčení, hledání kamarádů v davu i při vystoupení, nezáměr o koncert a povídání při něm, jsou z pohledu hudebního fanouška

přínejmenším rušivé. Pro obyčejného návštěvníka jsou však Colours jen zábavným prodlouženým víkendem a tyto záležitosti mu tím pádem starosti nedělají. Proto se tato nevraživost u obou stran projevuje občas i přímo na festivalu, častěji pak na sociálních sítích. Alkohol a vysoké teploty pak zbytečné konflikty ještě podpoří.

O tom svědčí i zbytek třetího dne. Při vystoupení francouzské zpěvačky ZAZ nastala stejná situace s rušivými diváky, protože umělkyně mluvila mezi skladbami francouzsky, takže vždy publikum naprosto ztratila. Proto mě začíná stále více zajímat odpověď návštěvníků na dotaz: „na koho se těšíte letos nejvíc?“ U jiných festivalů se většinou dostane při této odpovědi na širokou škálu muzikantů, na Colours vystupovala hlavně dvě jména – nejpoblárnější skupina ročníku The Cure a kapela Kryštof. Colours of Ostrava toho ovšem nabízel mnohem více. Třetí den headlinovala skupina Years & Years, a přestože jejich popovky jsou z desky záživné, naživo publikum až tolik neoslovují. Některé z odchozích bohužel však neoslovily z trochu špatných důvodů. Zpěvák Olly Alexander je jednou z ikon LGBTQ+ komunity a podle toho se taky oblékl. Proto se na otázku o odchodu jeden z diváků ozývá: „Je to na mě prostě moc gay.“ A tak se ze čtyř headlinujících kapel stávají Years & Years pro návštěvníky tou nejméně uchopitelnou. Dojem napravily alespoň pár posluchačům instrumentální skladby skupiny Mogwai. Opojení kytar jedné z nejúspěšnějších post-rockových kapel posledních let doplňuje bohatá světelná show, déšť a bohužel opět i upovídání dav.

Poslední den se konečně dostávám alespoň na jednu přednášku s osobnostmi České televize, konkrétně s Markem Wollnerem, šéfredaktorem pořadu Reportéři ČT. V hodinovém rozhovoru se zabývá zejména procesem vysílání Reportérů, zabředá však i k tématům jako fake news nebo stále nenalezený Peroutkův článek. V sále pro Českou televizi je rozhodně výhoda, že si můžu dát k rozhovorům relativně levné občerstvení včetně nutného kafe, takže na odreagování od hudby je tato možnost určitě dobrou volbou. Návštěva jednoho z přednáškových sálů je ale jen dalším důkazem, že se na Colours nedá opravdu stíhat zdaleka vše. Po cestě totiž objevuji například i malé divadlo, kde se pravděpodobně v dopoledních hodinách odehrávají různá další představení. Hudební program už mezitím jede v plné síle, takže zavítám předně na jedny z nejlepších alternativních kousků letošního ročníku – Gang of Youths a Amber Run. První zmiňování těží zejména ze sympatického frontmana, který svou náladou, tanečními pohyby, emotivním přednesem a interakcí s publikem bezesporu táhne celé vystoupení. Amber Run si naopak získali posluchače díky melodickým skladbám jako *I Found*, které se pak při živácích dají snadno z publika křičet z plných plic.

Později přichází konečně čas na hlavní letošní představitele, a to legendární The Cure. Ti dokazují, že nestárnou. Jejich debutové album slaví čtyřicet let od vydání, přesto i po takové době přivezli do Ostravy dvou a půl hodinovou show. Předvedli tak nejdelší set na letošních Colours, který ale ani na chvíli nenudí. Například z nejpopulárnějšího alba *Disintegration* máme možnost slyšet hned pět skladeb, včetně *Pictures of You* nebo *Lovesong*. Při předavcích už i frontman Robert Smith vyloženě září, což u něj nebývá zvykem. The Cure ale rozhodně neupoutávají jen svými největšími hity, jak možná někteří čekali. Celé představení je jedna velkolepá show, plná vizuálních efektů a melancholií i energií nabitých skladeb. Projev Smithe je navíc stále dokonalý. The Cure prostě dostávají své pověsti i v Ostravě a nenechávají nikoho na pochybách, komu letošní Colours patří.

Colours of Ostrava nikdo nemůže upřít nálepku nejlepší hudební tuzemské akce ze strany organizace festivalu. Jde o událost, která nabízí nepřeborné množství interpretů, zajímavých hostů, rozhovorů, přednášek apod., a téměř vše je perfektně zorganizováno. Není ale divu, že velkou část návštěvníků tvoří ti, kteří za hudbou vyráží spíše sporadicky. Colours proto pro některé funguje spíše na principu dovolené a odpočinku než na maximálním fanouškovském vyžití v hudebním programu. Ve chvíli, kdy se člověk přizpůsobí místnímu odlišnému způsobu dění, dokáže si užít čtyři odpočinkové dny s občasnou možností slyšet zajímavé interprety. Kdo ovšem jede primárně za hudbou a chce ji vnímat v prostředí hudebních nadšenců, Colours of Ostrava není ideální volbou. Někteří z dřívějšíka poznamenaní tímto festivalem přijeli prozíravě jen na jeden den, poslechli si oblíbenou kapelu a zase rychle zmizeli.

Fluff Fest – 25. až 28. července 2019, 20. ročník, Rokycany

Červencovou festivalovou sezónu ukončoval Fluff Fest. Ten se každoročně odehrává v Rokycanech poblíž Plzně a je naprosto odlišný od českých hudebních akcí. Nutno především zmínit, že jde o hardcore punkový DIY festival. Komunita samotného hardcoru i punku je z větší části politicky vyhrazená a zabývá se problémy spojenými s lidskými (a zvířecími) právy. Událost je tedy antifašistická, feministická a svými hodnotami rozhodně taky anarchistická. Jde navíc o výhradně veganskou akci.

Logicky je proto celý festival otevřenější jak organizačně, tak smýšlením. To zjišťujeme hned po příjezdu do Rokycan. Cesta z Plzně vlakem trvá pouhých pár minut, o něco delší je pak cesta pěšky přes město. Trvá přibližně hodinu a v průběhu potkáváme plno lidí s piercingy, tetováními, výstředním oblečením i účesy. Naštěstí mám s sebou punkově vybavenou společnost, takže do této sféry, jakou zažijete opravdu jen na hardcore punkových akcích, rychle zapadám. Zároveň je od začátku jasné, že na Fluff jezdí Češi minimálně. Naprostá většina kolemjdoucích a nezaměnitelných návštěvníků festivalu jsou Němci, další skupinky tvoří Poláci, Rakušané, dokonce i Britové apod. Češtinu slyším později na festivalu jen několikrát. Podle toho to vypadá u vstupu, kde někteří zaměstnanci festivalu ani česky neumí. To se dá přičíst nejen menšímu zájmu o takovou muziku v českém publiku, ale taky tomu, že samotné anarchistické myšlenky a boje za sociální rovnost nepatří u nás mezi silně zastoupené ideály. Tato otevřenost festivalu ale znamená i například otevřenost kempu a návštěvníci festivalu se tak nějak musí starat sami o sebe, ať jde o cokoliv. Punková komunita navíc rozhodně není z těch, která by kdykoliv kontaktovala policii. Bohužel se zde tak vyskytují i krádeže v kempu, což byl jeden z důvodů, proč jsme se rozhodli festival testovat jen jeden den bez přespání.

Fluff Fest disponuje čtyřmi malými pódií, první je dokonce umístěno ještě před vstupem do areálu. U vstupu nás kromě zmiňované neznalosti češtiny čeká překvapení – do areálu si můžeme vzít vlastní lahve s vodou. Plasty jsou samozřejmě problémem na všech festivalech, tady je s nimi ovšem naloženo ideálně, tedy že si můžeme zadarmo načepovat čistou vodu a chodit s ní kamkoliv. Vnitřek travnatého areálu je poměrně maličký. Dvě stage se nachází vedle sebe, a tak může vystoupení vždy probíhat jen na jedné z nich. Třetí se nachází kousek za nimi. Levou část areálu tvoří jeden velký stan s výběrem jídla a pití, druhá strana se skládá ze stánků s různými hudebními doplňky. Hned po příchodu tady objevujeme věci, které bychom jen tak někde nesehnali. Stovky kazet, cédeček i desek, které byste nepřebírali za celé odpoledne. Zároveň se zde nachází

různé odznáčky, trička a podobné záležitosti s politickými vyjádřeními, mířené například proti neonacismu, rasismu, sexismu a na podporu práv zvířat či LGBTQ+ komunity.

Nejdříve jdu zkusit místní veganské pochutiny. Právě na veganském festivalu je jídlo totiž překvapivě nejchutnější. S recepty si tady umí vyhrát, a tak je možnost vyzkoušet různé zákusky, tofu burgery, palačinky a třeba i veganskou zmrzlinu. Jejich píle opravdu stojí za to, protože veganská forma těchto jídel je ukázková. Chvilí na to třetí festivalový den kazí bouřka. S blížícím se večerem zastihuje polskou dvojici Siksa a zpěvačka Alex Freiheit dokonce při prudkém dešti schovává pár diváků u sebe na pódiu. Z něj nakonec musí brzy odejít, jinak by stage neustála a po čase už je navíc příliš zatopena. Většina diváků se tak v deštivé hrůze vrací do stanů, nebo se schovávají pod přístřeším u jídla. Projekt Siksa nakonec zvládá odehrát téměř celé představení a jedná se o jedno z nejpodivnějších výstupů, jaké jsem tuto sezónu zažil. Jde o punkové „vyprávění“, které bohužel zpěvačka odříkává v polštině, protože jak sama poznamenává, nemá natolik silnou angličtinu. Siksa se zaměřuje na sexismus, problémy žen v hudební branži a taky na téma znásilnění. Zpěvaččiny apely byly sice nepolským posluchačům nesrozumitelné, emotivní výstup s baskytarovým podkresem však splnil svůj účel. Její přednes zachycoval znechucení i úzkost ze sexuálního násilí a nakonec jsem i rád, že nemůžu rozumět detailům, protože už tak se mi neodchází po vystoupení lehce.

Poté hlavní stage přebírá mnohem divočejší skupina Tørsö, už se tím pádem pořádně rozehřívají crowd surfeři a na déšť se přestává brát ohled. Kalifornská kapela má v čele ženskou osobnost, což je tak trochu důvod, proč si k Tørsö cestu nenajde každý. Frontwoman nepatří v muži dominovaných stylech mezi nejoblíbenější zástupce žánru. Zpěvačka Mae Toone ale zvládá vokály perfektně a punková energie z ní číší víc než ze spousty frontmanů. Zdaleka to však nemůže konkurovat následujícímu setu v podání Ceremony. Déšť se mění na pot během pouhých pár sekund, protože jako první spouští populární song *Sick*. Jedna z nejagresivnější powerviolence skladeb s dvou-minutým intrem, které dává možnost všem skákat po hlavě ze stage a rozvířit mosh pit. Organizátoři Fluffu sice po situaci se Siksou vydali prohlášení, aby se fanoušci nezdržovali na pódiu a rovnou skákali do publika, toto varování ale vyšlo naprázdno. Už v půlce první písně se na zpěváka Rosse Farrara věší asi dvacet lidí, šlapou po sobě a společně řvou. Kalifornská kapela nechává zaznít průřez všemi svými deskami, včetně čerstvého singlu *In the Spirit World Now*. Ten díky výrazným syntákům působí, jako by vyšel v osmdesátých letech. A právě v tom tkví jedna ze silných stránek Ceremony. Nejde je už nějaký čas zařadit do konkrétního žánru, a tak v rámci koncertu přeskakují z hardcore punku k post-punku.

A to zvládají bravurně. I klidnější songy perfektně pasují do skoro hodinového setu a překvapivě nezpomalují tempo, ani nedokáží zastavit mosh pit či neúnavné stage divery. Téměř při každé skladbě to tím pádem vře jak v publiku, tak na pódiu.

Po koncertě si raději kontroluji, jak moc jsem otlučený, protože na tuto kapelu je opravdu problém si stoupnout kamkoliv, aby vás tam nezválcovalo plno punkerů. Naštěstí většina z těchto veganů neváží mnoho, což je výhoda, pokud si chcete užít interprety jako Ceremony v kotli. Nálada se uprostřed noci velice mění – ta hudební v podání německé post-metalové pětky King Apathy, kteří si zakládají na atmosférických kytarách, a zejména německé osazenstvo si tuto skupinu nenechává ujít, protože jde o jeden z posledních koncertů před ukončením činnosti. Že právě Fluff dostal možnost hostit King Apathy před jejich rozpadem jen vypovídá o tom, jak moc si tento druh kapel Fluffu váží. Nálada se mění i mezi diváky. Fluff festival je známý pro svou otevřenost, takže není divu, že na festivalu se občas setkáte i s nahotou, ať už jde o fanyanky nahoře bez nebo naprostá nahota na pódiu jako součást představení. Je to jedna z věcí, se kterou se na Fluffu musí počítat. V noci se s otevřeností některých návštěvnic dalo snadno setkat, dokonce i v rámci lehce erotických lesbických momentů. Zatímco na předešlých zmiňovaných festivalech by u těchto situací mužské osazenstvo nepokrytě slintalo, Fluff má dost odlišnou mentalitu. Nikomu tady vlastně nic moc nevadí, pokud nikomu neubližujete. Festival tak skutečně symbolizuje myšlenky komunity, vzájemné pomoci, respektu k druhým apod. Například došlo i na situaci, kdy pár návštěvníků objevilo v areálu vyděšené myši mládě a do druhého dne mu našlo adoptivní domov.

Fluff může být nebezpečný i nepříjemný, ať už jde o problémy s otevřeným kempem, frontami u jídla, neorganizovaností či krádežemi. Na druhou stranu vás ale festival odmění svou vstřícností a zodpovědnou komunitou. Ač jsou zdejší show a kotle při nich zdaleka nejbrutálnější z výše zmiňovaných, jedná se taky o nejprátelštější atmosféru. Z toho důvodu je nutné znovu zmínit náтуру festivalu, která se snaží nejen o dobré zastoupení kapel, ale i o sdílení feministických nebo antifašistických myšlenek. Můžete si zakoupit filozofické a naučné knihy pro lepší pochopení zdejších idejí, zejména související s rovnoprávností, můžete si poslechnout podobně zaměřené přednášky a diskuze, nebo si můžete přímo pořídit tričko s nápisy jako „Punch your local nazi“. Neznamená to nutně, že musíte mít stejnou oddanost těmto záležitostem, abyste si Fluff Fest užili, ale na rozdíl od jiných akcí se zde moc neohřejete, pokud budete projevovat nenávisť vůči jiným, předně tedy marginalizovaným skupinám.

Grape Festival – 9. Až 10. Srpna 2019, 10. Ročník, Piešťany

Grape se letos zřejmě úplně naposledy odehrává na Piešťanském letišti, takže jubilejní desátý ročník je příležitost zjistit, proč se právě tento festival tak rychle vyšvihl mezi ty nejpoblárnější v českém a slovenském prostředí. Piešťanské letiště je ideálním prostorem z mnoha důvodů. S problémy přeplněných areálů a všudypřítomnými tlačenicemi se potýká zmiňované Colours of Ostrava nebo Masters of Rock. Většina zahraničních festivalů ale využívá velká široká prostranství a letiště jsou k tomu jako dělaná. Piešťanské letiště se nachází asi tři kilometry od centra města a v pěší vzdálenosti je k nalezení spousta hotelů, takže jsem nebyl jediný, kdo nemusel využívat taxi a mohl dojít po svých. Piešťany jsou však už týdny před festivalem ve všech místech vyprodané, takže návštěvníci neholdující stanům musí jednat rychle.

Grape festival se dá brát jako určitá obdoba Colours of Ostrava, ať už jde o hudební zaměření nebo organizaci a fungování festivalu. Od prvních momentů je ale jasné, že sem přijíždí zcela jiný druh hudebních posluchačů a vládne zde odlišná atmosféra. Při příchodu na první kapelu Black Honey se bez problému dostávám do první řady a očividně bych se sem dopravoval prakticky na jakékoliv jiné vystoupení. Slovenskému obecnstvu je jedno, jestli jde o nejmenší stage brzy odpoledne nebo hlavní hvězdu večera, jednoduše nechtějí čekat u žádného pódia, kde zrovna nic nehraje. Po každém vystoupení se tak prostory téměř úplně vyklidí a během půl hodiny se zase pomaličku zaplňují, než se spustí další show. Toho si všímám i u populárního zpěváka Toma Grennana, kdy si opět najdu místo u menší stage. Dobře naladěný Tom Grennan sice baví určitou část publika, ale jeho hudba nic inovativního nenabízí, přestože líbivý popík a „bad boy“ vizáž mu v průběhu posledního roku vynesla spoustu fanynek, což se potvrdilo i před měsícem na Rock for People. Naživo zní jeho muzika ještě méně dynamicky než z desky a kvalitní vokály tuto show pro mě nezachraňují. V půlce koncertu je mi jasné, že se jedná o jedno z nejnudnějších vystoupení letošního Grapu. Spoustě fanouškům však stačí jeho taneční pohyby a úsměvy, aby na něm oči nechali, a tak jim nechám místo u pódia a jdu se porozhlédnout po areálu.

V něm se nachází něco málo přes deset pódíí – hlavní největší, další velká stage je pak už krytá celá stanem, stejně tak ještě jedna menší. Na těch se většinou odehrávají alternativní, popové či indie-rockové představení. Jedna stage, pravděpodobně nejmenší, hostí i pár trochu punkovějších záležitostí, ale většinu návštěvníků očividně netáhne, což zapříčiňuje i to, že je nechráněná před sluncem. Pár dalších pódíí je přes den spíš

na odpočinek a experimentování DJů, protože se tam odehrají mnohem větší party až v noci.

Kromě toho je v areálu taky zřejmě největší výběr jídla v porovnání se všemi zmiňovanými festivaly v Česku. Dají se zde snadno najít bezmasé pochutiny, sladké pokrmy, plno nezdravých jídel v podobě burgerů, pizz apod., ale i zdraví přívětivějších. Prostory jsou navíc mnohem otevřenější, díky počtu stánků s jídlem se netvoří velké fronty, všechny stage mají dostačující umístění podle toho, jak známí umělci na nich hrají, a celé letiště je stále v některých místech úplně vyprázdněné, přestože je letošní ročník vyprodáný. Kvůli tomu panovaly před festivalem diskuze, jestli organizátoři neumožní vstup pro větší počet lidí, jenže Grape tuto možnost zavrhl z důvodu pohodlí návštěvníků. Tolik prostoru pak dává možnost i k většímu mimo hudebnímu vyžití. To je dost odlišné od Colours of Ostrava, přednášek se tady nedočkám, ale mám možnost si zasportovat. Klidně i zábavnou formou jako surfbordingem na vodní dráze nebo streetballem. Pro odpočinek se dá zvolit posezení na balících slámy či v houpacích sítích a vše kolem nutí člověka přemýšlet nad tím, jestli vůbec potřebuje Grape muziku, aby se tady všichni cítili dobře.

To zařizuje samozřejmě nálada celého festivalu. Komunita na Grapu je zřejmě ještě více sepjatá než na Rock for People a rozhodně mnohem víc než na Colours of Ostrava. Přestože jde o multižánrový festival, uzurpovali si jej z části hipsteři, z části alternativní hudební nadšenci a obecně posluchači ve věku mezi dvaceti až třiceti lety. Všichni jsou zde ale za hudbou a za dobře stráveným časem. Vypadá to navíc, že Grape navštěvují jen extroverti, protože ještě před večerem stihnu úplnou náhodou navázat konverzaci s několika různými návštěvníky. Do sportovních aktivit mě láme skupinka naprosto cizích Slováků, když si řeknu kolemjdoucímu o cigaretu, je mi jich nabízeno hned několik, a nakonec se mi při objednávání kafe dostane od neznámé dívky i odhaleného ňadra. Jestli jde o slovenský rituál svádění nebo o obvyklé exhibicionistické počínání slovenského publika se raději nevyptávám, protože další chvíle konverzace mě konečně vede až k hlavní konstrukci, kde brzy vypuknou největší představení večera.

Nejdřív si hlavní stage podmaňuje Billy Barman, slovenská kapela s pořádným fanouškovským zástupem, takže všechny písně piešťanské publikum sborově zpívá. Kromě toho si skupina připravila tanečně pohybovou show s pomocí několika desítek dívek, které jsou celé v červeném podle písně *Červená armáda*. Ty se přes den pohybovaly mezi návštěvníky, protože zapadly i do tématu letošního Grapu (festival každý rok připraví pro událost jiné téma) – a to téma „bouře“. V průběhu představení mi přichází zpráva,

že předem domluvený rozhovor s hlavní hvězdou ročníku The Kooks se konat nebude, protože anglická kapela uvízla na dálnici. Sotva tedy stíhají své představení, při kterém jsem zase nějakou náhodou v první řadě. I přes očividně problémovou cestu a pozdní příjezd není na The Kooks žádné rozhození poznat. Čtveřice nastupuje pozitivně naladěná a rozjasňuje den všem fanouškům zejména díky zpěvným songům ve stylu typických britských kytarovek. I přes obrovský zástup publika působí celý koncert velmi skromně. Na tom má zásluhu hlavně přívětivé vystupování Lukea Pritcharda, kterému jde jen těžko odolat. Dřív nebo později už každý zpíval a tančil alespoň při populárních hitech *Seaside* a *Naive*. Naopak synth-popová Chvrches jako druhý headliner přichází s velkolepým vystoupením – světelnou show, charismatem zpěvačky Lauren Mayberry, které celý Grape zobe z ruky díky jejím hlasovým proporcím, a perfektně poskládaným setlistem, který nespolehá jen na své největší hity.

Chvilí po hlavních představeních vnímám noční život Grapu. Jak se zdá, někteří návštěvníci jedou nonstop do druhé dne, což je na Grapu možné. Většina českých festivalů vyklízí v noci prostory areálu, zahraniční hudební akce však často jen uzavřou hlavní pódia a DJ party jedou do rána. Mimo to si ale všímám, že má Grape bohužel problém s alkoholem. Někteří zde neumí odhadnout míru, takže přestože potkávám jen málo opilých lidí, někteří z nich jsou extrémně za hranou a je potřeba jim volat sanitku.

Následující den nacházím útek před sluncem sezením v trávě vedle stanu při koncertu skupiny Korben Dallas. Ta mi dává jasný důkaz o tom, že je komunita a atmosféra festivalu prostě daná. Korben Dallas je totiž kapela spíše pro rodiče návštěvníků a je si toho dobře vědoma. Nejdřív sice obyčejně hraje pár svých balad, pak si ale sama začíná dělat legraci z toho, že lidi znají jejich písně, přestože jsou tady vlastně pro trochu jinou generaci. Dochází to do bodu, kdy si bere slovo jeden z členů skupiny a začne vyprávět o rozdílu mezi Onanem z Bible a masturbací. Po překvapivě dlouhé přednášce o špatném výkladu z Bible si získává pobavený aplaus a je poznat, že hřejivá atmosféra festivalu dokáže spojit kapelu i s posluchači jiné generace. Vlastně mi začíná vrtat hlavou, co by fanoušky Grapu mohlo vůbec rozhodit. Na to mi odpověď nedá ani rapová stage, což je vlastně autobus, na němž daný umělec vystupuje. Jak jsem si včera všiml z dálky, český rapper Maniak kvůli formě stage málem spadl mezi posluchače, když je ze zábradlí hecoval. Dnes si zde vybírám vystoupení Boy Wondera, který sice svižnou flow taky burcuje publikum, ale ne natolik, aby rozpoutal mosh pit. Navíc se Boy Wonder očividně baví nejvíc sám, vtípky či tanečky jsou pro něj natolik podstatné, až často zapomíná rappovat do mikrofonu. Set ukončuje písní *Girls Just Want To Have Fun*

od Cyndi Lauper a spolu s playbackem úspěšně zpívá jednu z největších ženských hymen osmdesátek.

S šílenými vedry se prozatím festival potýká dost obstojně – dá se schovat opravdu leckde a je několik možností, jak se zchladit. Druhý den Grapu je totiž nejteplejším dnem léta, a tak se samozřejmě objevuje i pár dehydratačních kolapsů. Grape se tomu snaží vyhnout například tím, že nabízí možnost čisté vody zdarma z cisterny, kterou nejen já využívám i na opláchnutí a celkové zchlazení. Propocení účastníci se ještě mohou obrátit na jistého zaměstnance Grapu, který chodí celé dva dny po areálu s postřikovačem a vždy ho tím pádem všichni rádi vidí. Problém počasí nastává až ve chvíli, kdy dochází na téma festivalu – bouře. A to taková, že je ukončen program na otevřených pódiiích včetně hlavní stage, všem je doporučeno zůstat u pódii pod stany a držet se dál od kovových konstrukcí. Během pár minut se z areálu stává jen bahno, přičemž i já rychle zjišťuji, jak nepříjemné jsou piešťanské bouřky, které se festivalu nikdy nevyhnou.

Čekám, že se mi konečně dostane odpovědi na otázku, co dokáže zkazit lidem náladu. Odpověď bude však zřejmě vůbec nic. Jak se dozvídám, bouřka je pro Slováky tradice, která ke Grapu neodmyslitelně patří. Nikdo tedy nijak nepanikaří, že se možná část programu bude úplně rušit. Zatímco u nás se změnou počasí přichází změna atmosféry a spousta diváků se chystá k odchodu, návštěvníci Grapu se s tím vyrovnávají zcela jinak. Po zrušení programu na otevřených pódiiích si kolektivně zpívají pod obrovskými stany slovenské písně, a na otázku, zda je přece jen neštvete to rušení programu, se mi dostane odpovědi: „To by nebol Grape, keby sa nepojebalo počasie.“ S touto situací se projevuje i skvělá práce festivalového týmu, který z pódii průběžně informuje o dalším postupu jak programu, tak předpovědi počasí a bezpečnostních podmínkách. Souběžně o všem informují na sociálních sítích a po konci bouřky během chvílky zvládají naplánovat náhradní program, který většinou umělců nakonec set jen zkrátí.

Na počasí tak doplácím v první řadě bezpochyby já, protože mi padá další rozhovor, tentokrát s kapelou Superorganism, a pak zejména jedna z hlavních hvězd Tove Lo a její fanyanky. Některé se na ni totiž tematicky připravily – většinou tím, že se po areálu pohybovaly nahore bez, pouze s hvězdičkami přes bradavky, takže při změně počasí trpí zimou. Švédské zpěvačce se ale show radikálně zkracuje a nakonec má ještě problémy s technikou. I tak se ale pokouší potěšit posluchače při výpadku alespoň stylem acapella, takže si s ní může každý zazpívat nejslavnější hity. Pro její české fanoušky včetně mě, kteří mohli vidět zpěvačku při koncertu v Praze o pár dní dříve, se však jedná jen o pár populárních rádiovek v čele s *Talkin Body*. U té Tove Lo už vždy zákonitě ukazuje

dychtivému publiku svá odhalená ňadra. Některým to sice stačí, ale umělkyně na koncertech exceluje spíše u méně mainstreamových songů a bez celkové show se populární skladby nevyjímaly ani zdaleka tak dobře. To napravuje druhá stage s indie rockovou kapelou The Vaccines. Kdo zažil jejich loňský koncert na Rock for People, asi ho nepřekvapuje, že právě tato londýnská partička předvádí jedno z nejlepších vystoupení letošního Grapu. Indie-rocková skupina v čele s Justinem Youngem dokazuje, že naživo mají jejich skladby mnohem víc energie, než by se mohlo z desky zdát, k čemuž přispívají i svižné riffy Freddiho Cowana. K mému překvapení dochází dokonce i na mosh pit, protože songy jako *If You Wanna* nebo *I Can't Quit nenechávají* nikoho v klidu. Na festivalu jako Grape bych čekal obvyklou reakci nezasvěcených lidí do poga, minimálně tedy v podobě opovržlivých pohledů. Nic takového nepřichází. Ani mosh pit, ani (neohlášený) příchod kapely o dvacet minut později opět nikoho nerozhází.

Pak spouští svůj set osmičlenná skupina z různých koutů světa. Superorganism jsou jako nějaká ztělesněná dětská hra. Show vyplňují pohybem tři tanečníci s často vtipnými performancemi, zpěvačka Orono Noguchi má nejsušší hlášky, jaké od interpreta kdy uslyšíte, celou dobu jedou v pozadí různé vizuály připomínající staré videohry, kytarista vypadá, že je prostě rád, že toho může být součástí, protože mnoho práce nemá, a bubeník dělá většinu hudební dřiny, ale nikdo mu nevěnuje pozornost. Místy ještě taky světelná show doplňuje tuto hravou elektronickou muziku. I Superorganism se však potýkají s problémovou technikou. Orono toho využívá, aby chvíli žvanila o naprosto nesouvisejících věcech, například že jednou budou headlinovat Glastonbury, pak reaguje na diváky stylem stand-upu a nakonec si vzpomene, že vlastně nedávno trénovala hvězdičičku a chce nám ji ukázat. Po zahazení sluchátek ale technika naskočí a její gymnastické umění zůstává záhadnou.

Pokud budete pozorní, asi vám neunikne, že se na festivalu objevují zejména v nočních hodinách i určité druhy drog, které bohužel tak trochu patří k elektronické muzice. Drogy na druhou stranu za celé dva dny nenadělaly žádné viditelné trable, což se o alkoholu rozhodně říct nedá. Postarat se o ty, kteří neodhadli míru, nikomu ale náladu nekazí ani poslední noc. Na konci festivalu mám tedy jasnou odpověď na svou otázku: Fanoušky Grapu nerozhodí prostě vůbec nic.

Závěr

Československá festivalová pouť končí v Piešťanech s vědomím, že bychom si měli od sousedů vzít příklad, přestože zde panuje podobnost s Colours of Ostrava. Colours se snaží zavděčit úplně všem – zvát kapely pro rozdílné generace, najít mimo hudební vyžití pro všechny, dostupnost lístků pro každého bez ohledu na omezené prostory areálu atd. Díky tomu si i přes skvělou organizační práci vytvořili zvláštní míšmaš návštěvníků, kteří nevyráží vždy jen za hudbou, což pak může vytvářet velmi odtažitou a různorodou atmosféru. Nálada na festivalu bude tím pádem víc vyhovovat lidem na výletě za prodlouženým víkendem než hudebním fanatikům a těm, kteří potřebují mít určitý osobní prostor.

Tohle se daří Grapu perfektně, protože nepřistoupil na myšlenku idylicky krásného festivalu, který by chtěl spojovat všechny bez ohledu na věk, hudební a politické preference apod. Grape dobře ví, že dělá festival pro mladé a stálí návštěvníci si to v průběhu let ustanovili sami natolik, že se z této akce stala událost pro hipstery, alternativní hudební posluchače a extroverty. Díky tomu panuje v Piešťanech nejvíce přátelská atmosféra z výše zmiňovaných festivalů, vzájemná spokojenost festivalu i fanoušků a pozitivní přístup i vůči nepříjemným situacím. Pokud totiž funguje vše mimo muziku, pak funguje i ta nejpodstatnější část hudebních festivalů na jedničku. Grape je toho důkazem.

O výhodách úzce spjaté komunity ví dobře Fluff Fest i Rock for People. Hardcore punk v Rokycanech je stále držen pod pokličkou straight edge příznivců a velmi specifický hudební žánr hardcore punku dává Fluffu jedinečný náboj, který pravděpodobně nelze ve střední Evropě zažít nikde jinde. Jejich sociální a politické smyšlení je něco, co je rozhodně na poli českého hudebního světa potřeba, ale pro mnohé je taková komunita i muzika zcela pochopitelně náročnější na uchopení. Rock for People se s každým rokem více posouvá k širší veřejnosti a je otázkou, jak si bude punk rocková posluchačská základna rozumět se stále přibývajícimi méně náročnými fanoušky. Prozatím si ale Rock for People drží své věrné obecenstvo, a pokud zvládne organizaci důležitých aspektů pro návštěvníky do dalších ročníků podchytit, možná mu už hradecké letiště nebude ani stačit.

Nyní je situace nejistá pro všechny velké události. Ať už z hlediska toho, kdy vlastně následující festivalový ročník letních akcí bude uspořádán, nebo v jaké formě (a jestli vůbec) se uskuteční. V roce 2020 se Rock for People poprvé v historii vyprodal a je téměř

jisté, že vyprodaným zůstane, ať už se odehraje kdykoliv. Jistotu návštěvníků má téměř zaručenou i Colours of Ostrava, zásadní je tak kromě vývoje celosvětové situace pro oba festivaly, jak zvládnou organizační záležitosti především s dříve pozvanými interprety. Fluff Fest funguje na principu DIY a přestože jde o podstatně menší událost, je skoro nepředstavitelné, že by jej nechala hardcore punková komunita padnout. Budoucnost je ale nejistá pro Grape festival, protože zrušený ročník měl být posledním na Piešťanském letišti. Zatím tak slovenská akce nemá ani náhradní místo konání.